

De Landeigenaar ⁸⁸

IN VLAANDEREN

Driemaandelijks ledenblad van Landelijk Vlaanderen
september / oktober / november 2020

Word **NU** lid van
Landelijk Vlaanderen!
WWW.LANDELIJK.VLAANDEREN

SPECIAL BOS

- Omzetting bosbeheerplannen naar natuurbeheerplannen
- Klimaatverandering en boomsoortenkeuze

DOSSIER

- Bosuitbreidingsplan toegelicht

Landelijk Vlaanderen

Sea Garden Gin

Your summer's greatest companion !

*Saveurs fraîches et
délicieusement iodées*

Maintenant en vente dans votre
magasin local où en ligne

www.seaquest.eu

*Verrukkelijk zilt
en fris van smaak*

Nu verkrijgbaar in uw
plaatselijke winkel of online

Inhoudsopgave

- 04 Woord van de voorzitter
- 05 Uit de Wetstraat
- 07 4.000 ha meer bos voor Vlaanderen
- 09 Stem nu op je favoriete provinciale laureaat van de 'Baillet Latour Boom van het Jaar Wedstrijd 2020'
- 12 Publi-artikel: Een aanzet tot bebossing
- 14 Bosbeheerplan wordt natuurbeheerplan
- 17 Klimaatverandering en boomsoortenkeuze
- 20 Publi-artikel: Soilfeed Silva: Natuurlijke oplossing voor gezondere bossen
- 21 Landgoed in de kijker: De productieve bossen van de familie Claes
- 26 Soort in de kijker
- 28 Is jouw bos goed verzekerd?
- 32 Een blik op de kenmerken van bos in Vlaanderen
- 38 Welk toekomstig beleid voor bos inzake gezondheid en hout?
- 41 Nieuwsflash
- 43 De bosteller

Redactieteam

Ute De Meyer
Projectcoördinator Particulier Bosbeheer,
Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos

Valérie Vandenaabeele
Sr. Project Manager Natura 2000 & Policy Officer, Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos & Hubertus Vereniging Vlaanderen

Alec van Havre
Bestuurder Landelijk Vlaanderen & Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos

Jurgen Tack
Algemeen directeur, Landelijk Vlaanderen & Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos

Colofon

Landelijk Vlaanderen vzw en Particulier Historisch Patrimonium vzw zijn stichtend lid van Aanspreekpunt Privaat Beheer – Erfgoed

Landelijk Vlaanderen vzw en de Koepel der Bosgroepen vzw zijn stichtend lid van Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos

De Landeigenaar in Vlaanderen is een uitgave van Landelijk Vlaanderen vzw
Trierstraat 67 - 1040 Brussel - Tel. 02 217 27 40

info@landelijk.vlaanderen - www.landelijk.vlaanderen

Hoofdredacteur en verantwoordelijke uitgever:

Jurgen Tack, jurgen.tack@landelijk.vlaanderen

Realisatie en eindredactie: Valérie Vandenaabeele, redactie@landelijk.vlaanderen

Vormgeving: Gert Bogaerts

Advertenties: redactie@landelijk.vlaanderen

© Landelijk Vlaanderen vzw

www.facebook.com/landelijkvlaanderen

twitter.com/LandelijkVla

Voorwoord

Christophe Lenaerts, voorzitter

Woord van de voorzitter

Beste leden en sympathisanten,

Welke bomen kunnen we nog in het bos zien na enkele jaren droogte? Deze vraag stel ik mij, en met mij de meeste beseigneers en -beheerders, meer en meer. Op 15 augustus regent het bladeren van de bomen alsof we in volle herfst zijn. Het lijkt wel of we 15 oktober zijn. Hoe moet het nu verder? En hoe moet het verder met de andere droogteproblematieken? Landbouw, veeteelt, akkerbouw, sierteelt, bosbouw en niet te vergeten onze parken en tuinen lijden enorm hard onder de droge en warme winters en extreme hitte in de lente en zomer. In het voorjaar hebben we wel wat regen gehad en hoorden we zeggen dat de waterstand terug op peil was, maar nu blijkt dat we terug van af zijn.

In het kader van die droogte is iedereen nu hard bezig met allerlei acties op te zetten om in de toekomst hiertegen bestand te zijn. Minister Zuhail Demir heeft een aantal acties opgezet en ook op provinciaal vlak zijn gouverneurs en deputaties bezig met acties en ideeën. Zelfs gemeenten doen een duit in het zakje. Naar mijn gevoel is een gecoördineerde aanpak nodig, met alle actoren en middenveldorganisaties. Nu is het een wirwar van acties die op termijn weer geen draagkracht gaan kennen, zoals de nu onmogelijke maatregelen tegen corona. Wel mondkapen, geen mondkapen, quarantaine, of niet, groene, gele oranje en donkeroranje of zelfs rode zones die dagelijks veranderen. Een kleurenblinde moet er uit wijs geraken, laat staan iemand die wel alle nuances ziet.

Zoals u weet, is Landelijk Vlaanderen mee in de boot van de bosuitbreiding gestapt. Jurgen Tack, onze algemeen directeur, zal in zijn stuk "Uit de Wetstraat" hier verder

op ingaan. Waar ik wel hard voor pleit, mevrouw de minister, beste Zuhail, is dat u toch even verder dan 150 km naar het zuiden zal moeten kijken voor bomen die tegen droogte kunnen. Een boom groeit niet op 5 jaar, maar 50 jaar of meer. Waar politiek wordt gevoerd naar de volgende verkiezingen, beheren wij naar volgende generaties. Dat vandaag een boomsoort van Noord-Frankrijk het hier misschien beter doet dan onze goede oude beuken zou wel kunnen, maar voor hoe lang?

Met de KBBM en ANB steunen wij het project van arboretums. "Het bos wapenen voor de toekomst," is hier de doelstelling. De klimaatveranderingen hebben een grote impact op de toekomst van het bos. Bijna een jaar geleden hebben we 16.700 planten voor de Arboretums ontvangen. Deze planten zijn via teeltcontract bij kwekerij Robin (in Frankrijk) geproduceerd. Ze kunnen vroeg in de herfst geplant worden als het bodemvocht voldoende is. Hierdoor kunnen de bomen voor de winter wortel schieten

en in de beste omstandigheden in de lente beginnen groeien. Deze Atlasceders, Corsicaanse dennen, grove dennen en maritieme dennen, Douglas-sparren, moseiken, donzige eiken en winterlindes zijn ondertussen op 13 locaties over de verschillende regio's van het land geplant. Het is pas binnen een 30-tal jaar dat we zullen weten welke boomsoorten het wel of niet zullen doen in welke regio's, bodems, etc. We zullen dus langer moeten wachten op deze resultaten dan het verwachte covid-vaccin.

Ik wens de jongeren een goed en stabiel schooljaar toe en de anderen een gezonde herfst met nog enkele goede wandelingen in onze mooie natuur. Nog veel vitamintjes opdoen, voordat we weer binnen moeten blijven zitten.

Christophe Lenaerts
Voorzitter Landelijk Vlaanderen

Uit de Wetstraat

Auteur: Jurgen Tack

2020 zal in de geschiedenisboeken zeker niet onopgemerkt voorbij zijn gegaan. Bij een vorig nummer van ons magazine schreef ik deze rubriek nog vanuit een 'lege' Wetstraat, midden in de quarantaineperiode. Intussen is de Wetstraat alweer wat actiever, maar met een zich aftekenende tweede golf slaat de onzekerheid opnieuw toe. Wat brengen de komende maanden? Gaat alles opnieuw op slot? Wat met de vele kleine en grote private bedrijven? Ook met Landelijk Vlaanderen dienen we ons aan te passen aan de nieuwe omstandigheden. Waar we in het verleden graag onze leden ontvingen in onze Brusselse kantoren, gaan we vandaag veel meer op bezoek bij onze leden. Zo resulteert de noodzaak om fysiek afstand te houden net in een meer persoonlijk contact. In de laatste maanden zijn onze medewerkers meer dan ooit tevoren persoonlijk begaan met de kleine en grote problemen van kleine en grote private eigenaars. De vele tienduizenden private natuur-, bos- en landbouweigenaars hebben immers te kampen met een steeds sterkere regelgeving. Soms nodig, soms overdreven, soms contraproductief. Vanuit Landelijk Vlaanderen blijven we ons dan ook inzetten voor een groter draagvlak voor private initiatieven op het vlak van natuur- en bosbeheer.

Wanneer de Vlaamse regering onder impuls van Minister Zuhair Demir haar bosuitbreidingsplan "Meer bos in Vlaanderen!" presenteerde en daarbij de hand reikte naar alle spelers op het vlak van bos in Vlaanderen, mocht Landelijk Vlaanderen uiteraard niet ontbreken. Het bosuitbreidingsplan wil 4.000 ha extra bos in Vlaanderen realiseren tegen 2024 en 10.000 ha extra bos tegen 2030. Het realiseren van dergelijke oppervlaktes kan slechts wanneer alle spelers op het vlak van bos samenwerken.

Het belang van bos neemt steeds meer toe. Tijdens de COVID-19-crisis herontdekten we de nood en de waarde van groen in onze nabije omgeving. De vele ecosysteemdiensten die het bos levert, vormen een bijna oneindige lijst: zuivering van water en lucht,

zuurstofproductie, bescherming tegen wind, wateropslag, koolstofopslag, het positief bijdragen tot onze gezondheid, het bieden van talrijke mogelijkheden naar toerisme en recreatie... Bos is en blijft bovendien de leverancier van hout dat steeds meer toepassingen kent van de bouw tot de chemische industrie.

De belangrijkste actoren bij het realiseren van bos in Vlaanderen zien elkaar in "de cockpit" of ook wel "programmabureau" genoemd, een overlegorgaan om de inspanningen van de verschillende partners op elkaar af te stemmen. De cockpit wordt voorgezeten door een bosintendant die het plan coördineert en alle partners regelmatig bij elkaar brengt. De bosintendant zorgt ook voor het rechtstreeks contact met het kabinet. Vanuit de Vlaamse Overheid zit Natuur en Bos (ANB) de Vlaamse Landmaatschappij (VLM), het departement Omgeving en het Instituut voor Natuur en Bosonderzoek (INBO) mee aan tafel. Voor het maatschappelijk middenveld zitten BOS+, Natuurpunt, De Bosgroepen en Landelijk Vlaanderen mee aan tafel.

Het bosuitbreidingsplan verdeelt de inspanningen over verschillende groepen. Deze afbakening is evenwel niet steeds 100 % duidelijk. Zo is er sprake van 1.250 ha die de Vlaamse overheid zal realiseren, 750 ha door natuurverenigingen, 500 ha door private eigenaars (inclusief bedrijven) en 750 ha door Bosgroepen en Regionale Landschappen. Daar ook De Bosgroepen en BOS+ private eigenaars vertegenwoordigen ontstaat er enige onduidelijkheid over wie voor welke cijfers instaat. De gerealiseerde oppervlaktes worden via de bosteller, een nieuw instrument waarover u meer kunt lezen in dit nummer van "De Landeigenaar", nauwkeurig in het oog gehouden en verdeeld over de verschillende vermelde groepen. Vanuit Landelijk Vlaanderen hebben we geen specifieke teller toegewezen gekregen. Wel hebben we ons engagement uitgesproken om private eigenaars te motiveren en te ondersteunen om mee vorm

te geven aan dit ambitieuze plan. Vanuit Landelijk Vlaanderen zullen we eigenaars zo maximaal vragen samen te werken met De Bosgroepen, onze bosbeheerpartners voor de Vlaamse private eigenaars. Ook het Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos (APB-NB) zal het bosuitbreidingsplan maximaal ondersteunen. Binnen deze organisatie hebben Landelijk Vlaanderen en de Koepel van Vlaamse Bosgroepen immers de handen in elkaar geslagen om ANB zo maximaal mogelijk te ondersteunen bij het realiseren van natuurdoelstellingen op private gronden. We doen nu hetzelfde in het kader van het bosuitbreidingsplan.

Vanuit het APB-NB hadden we reeds een uitgebreid beleidsadvies opgemaakt met een ruime set knelpunten die een stevige uitbreiding van het bosareaal in Vlaanderen in de weg staan. Nu hebben we een unieke kans om, samen met het kabinet Demir en andere partners betrokken bij bos in Vlaanderen, deze knelpunten weg te werken. Pas dan zal de private sector maar ten volle kunnen bijdragen aan de doelstellingen vooropgesteld in het bosuitbreidingsplan.

Intussen wordt reeds werk gemaakt van de realisatie van een aantal (nieuwe) instrumenten om de bosuitbreiding in Vlaanderen te kunnen realiseren:

- Natuur en Bos zal gronden gericht aankopen door de aankoopstrategie te focussen op te bebossen gronden.
- De inspanningen die worden geleverd door natuurverenigingen maar ook private eigenaars met het oog op de realisatie van bos als erkend natuurreservaat worden ondersteund met aankoopsubsidies en subsidies voor de inrichting van deze nieuwe, toegankelijke bossen. Voor de aankoop van gronden gelegen in groene bestemmingen wordt besluitvorming voorbereid om het steunpercentage te verhogen (door middel van een aanpassing van het Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de subsidiëring van de planning, de ontwikkeling en de uitvoering van het geïntegreerd natuurbeheer). Voor percelen met een andere gewestplanbestemming wordt geen wijziging van het besluit voorgesteld.
- Private eigenaars (waaronder ook Bosgroepen) die hun eigen gronden wensen te bebossen, wil men vanuit de Vlaamse overheid een subsidie geven van 2,5 €/m² voor de aanplant en het grondwaardeverlies. De besluitvorming hiervoor wordt voorbereid. Alle individuele burgers of

burgerinitiatieven die willen helpen met de realisatie van bijkomend bos kunnen bovendien terecht bij de Vlaamse overheid én hun lokale overheid (met steun van De Bosgroepen) voor inhoudelijke en praktische begeleiding.

- VLM heeft voor de Vlaamse overheid een aantal extra instrumenten voor verwerving (recht van voorkeur) en kan ruilen doorvoeren, onder andere om percelen te bebossen op de meest geschikte plek. Specifiek in functie van verwerving van bebosbare gronden of ruilgronden, zullen actief volgende bestaande instrumenten worden ingezet in functie van de lokale context en noden van andere actoren in de open ruimte: verwerving in der minne, bijvoorbeeld door pachtopzeg en/of ruil.
- Samen met betrokken partners nagaan of er binnen de lokale grondenbanken gronden zijn die voor bebossing in aanmerking komen.
- Toepassing van het recht van voorkeur (bij verkopen door gemeenten, provincies, OCMW's, kerkfabrieken...) en bestaande rechten van voorkoop.
- Aankopen van gronden in het kader van het programma landinrichting, natuurinrichting en ruilverkaveling, en in het kader van uitvoering van de Vlaamse bosstructuur, AGNAS-RUP's...
- Mogelijkheid tot projectmatige instelling recht van voorkoop en vergoedingen flankerend beleid om aankoopritme te versnellen (pas van toepassing na goedkeuring van een inrichtingsnota).
- Specifiek voor het programma 'Meer bos voor Vlaanderen' wordt een grondenbank Bebossing opgezet binnen VLM om het verwerven van gronden te versnellen. Het gaat daarbij om gronden die enerzijds onmiddellijk kunnen bebost worden en anderzijds kunnen instaan voor bebossing op middellange termijn (na ruil of afloop van de pacht). De Vlaamse Grondenbank

gaat (binnen jaarlijkse capaciteit en toegekende middelen) over tot aankopen, ruilen en overdracht in het kader van de grondenbank Bebossing.

Om de bosuitbreiding in Vlaanderen te realiseren wordt prioritair ingezet op de bebossing van niet-beboste maar voor bos of natuur bestemde gebieden (26.000 ha beschikbare gronden) en in tweede instantie op nog te bestemmen gronden.

In dit nummer van 'De Landeigenaar' hebben we heel wat informatie samen gebundeld over bos gerelateerde onderwerpen. Ook in de komende nummers zullen we onze lezers systematisch op de hoogte brengen van de mogelijkheden die het bosuitbreidingsplan biedt aan private eigenaars.

Vanuit Landelijk Vlaanderen hebben we sterk aangedrongen dat bossen gerealiseerd door private eigenaars een economische doelstelling moeten kunnen hebben en ook in de toekomst moeten kunnen behouden. Daar werd positief op gereageerd. In het bosuitbreidingsplan staat ook specifiek dat een beplanting met populier ook in aanmerking komt voor de subsidie grondwaardeverlies, wat voorheen niet mogelijk was.

Met de belofte op zak dat ook andere knelpunten voor het realiseren van bijkomende bebossingen zullen besproken worden en zo maximaal mogelijk zullen worden weggevoerd, hebben we niet alleen heel wat werk aan de winkel maar ook een mooi vooruitzicht om heel wat meer bos te realiseren in Vlaanderen.

Bos

4.000 ha meer bos voor Vlaanderen

Het bosuitbreidingsplan toegelicht

Auteur: Ute De Meyer - Bron: Bosuitbreidingsplan, 2020

Op vrijdag 26 mei stelde Vlaams minister van Omgeving Zuhair Demir, in het bijzijn van onder meer Landelijk Vlaanderen en De Bosgroepen, het bosuitbreidingsplan voor. In dit plan zet de minister uiteen hoe de Vlaamse regering 4.000 ha extra bos wil realiseren tegen 2024, alsook welke voorbereidingen ze treft voor de realisatie van 10.000 ha tegen 2030.

Samenwerking

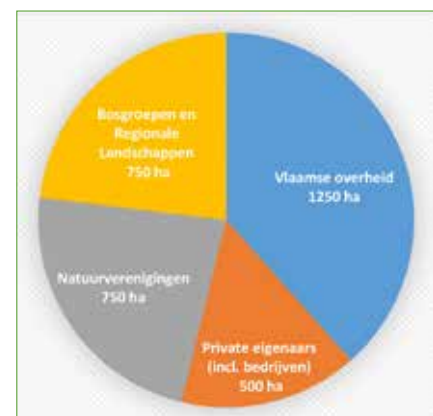
Met het bosuitbreidingsplan tracht de Vlaamse regering alle burgers te mobiliseren om aan bosuitbreiding te doen. Jeugdverenigingen, bedrijven, particulieren, landbouworganisaties, erfgoedverenigingen: iedereen die meer bos wenst te realiseren wordt betrokken. Initiatieven zoals bosambassadeurs, bosaanspreekpunten bij lokale besturen en een brede en geïndividualiseerde communicatie worden momenteel verder uitgewerkt om het proces te faciliteren en in de kijker te zetten. Samenwerking wordt met andere woorden gezien als de sleutel tot succes.

Via een overlegstructuur, genaamd 'Programmabureau', worden vertegenwoordigers van de overheid, lokale besturen en experts van het middenveld inzake bebossing

bijgebracht om verschillende aspecten (financiering, wetgeving, knelpunten...) te bespreken. Vanuit het middenveld zetelen Landelijk Vlaanderen, De Bosgroepen, BOS+ en Natuurpunt in het Programmabureau. De Vlaamse administraties die nauw betrokken zijn in het proces, zijn: Natuur en Bos van de Vlaamse overheid, de Vlaamse Landmaatschappij (VLM), het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) en het Departement Omgeving. Tot slot zijn ook de lokale besturen en de provincies betrokken. Het Programmabureau wordt gecoördineerd door een 'bosintendant', die in contact staat met het Kabinet Demir.

Doelstellingen en instrumenten

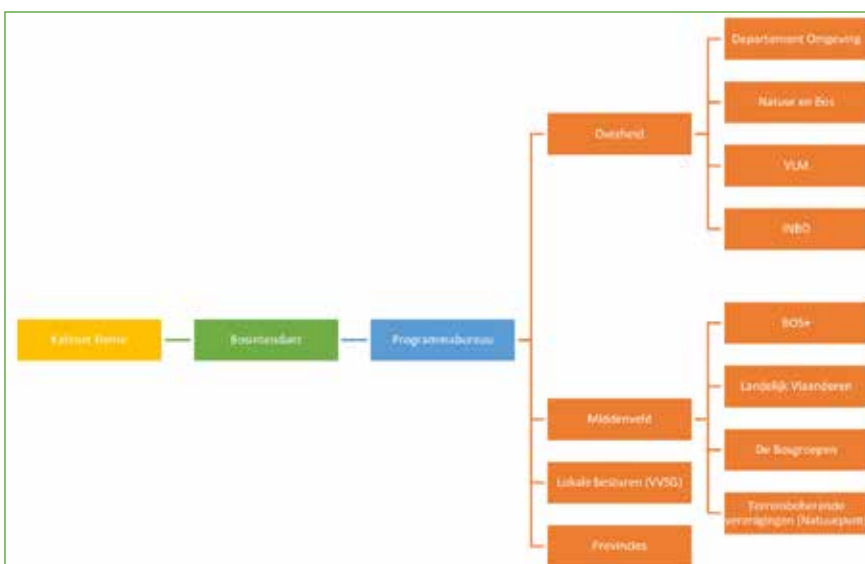
Per actor werd er een indicatieve verdeling gemaakt over het aantal te bebossen hectaren grond, waarbij de zwaarste lasten gedragen zullen worden door de sterkste schouders, met name de Vlaamse overheid (zie figuur 2 voor een overzicht). De verdeling is indicatief en een inschatting van het kabinet Demir op basis van haalbaar geachte doelstellingen.

Figuur 2: Indicatieve verdeling per actor.

Om de vooropgestelde doelstellingen te behalen, worden een aantal instrumenten ingezet:

- Gerichte strategie van Natuur en Bos om te bebossen **gronden aan te kopen**. Hierbij zal ook de mogelijkheid gegeven worden aan private eigenaren om aan zelfrealisatie te doen.
- **Aankoopsubsidies** voor de aankoop van grond (bos) met het oog op erkenning als natuureservaat (natuurbeheerplan type 4) en **subsidies voor de inrichting** van deze nieuwe toegankelijke bossen.

Figuur 1: Overlegstructuur

Het steunpercentage voor de aankoop van gronden in groene bestemmingen zal **verhoogd** worden.

- Een nieuwe subsidie voor private eigenaren van 2,5 €/m² voor het grondwaardeverlies en de aanplantkost, genaamd 'investeringssubsidie bos'.
- Verschillende instrumenten van VLM zoals recht van voorkeur, recht van voorkoop... zodat er bebost kan worden op de geschikte plaats. Ook wordt er een **grondenbank Bebossing** opgezet om het verwerven van gronden te versnellen.

Bestemmingen

In eerste instantie wil men bosuitbreiding realiseren op percelen met een groene bestemming. Uit onderzoek van Natuur en Bos blijkt dat 26.000 ha in Vlaanderen hiervoor in aanmerking komt. Vervolgens wordt er gekeken naar nog te bestemmen gronden, waaronder zo'n 7.000 ha in openbaar eigendom is. Naast deze afbakening, wil men de bosuitbreiding focussen op:

- Uitbreiding bestaande boscomplexen.
- Het versterken van de valleien via een blauwgroene dooradering.
- Verbindingen tussen kleinere of geïsoleerde bossen.
- Stadsrandbossen en lokale bossen/bosjes – zowel nabij plattelandskernen als in suburbane gemeenten.

Daarnaast wordt er ook ingezet op grotere projecten zoals ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP), land- en inrichtingsprojecten, ruilverkavelingen en strategische projecten. Een aantal voorbeelden hiervan zijn: het RUP Omgeving Vliegveld Malle (25 ha), het RUP Vallei van de Oude Kale en Vinderhoutse bossen (ca. 155 ha) en Vlaamse Ardennen

rond Ronse (ca. 350 ha).

Drempels

Vooraleer de schup in de grond kan, botsen beplanters vaak op verschillende muren. Het Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos heeft begin dit jaar een nota opgemaakt die niet alleen de verschillende knelpunten opsomt, maar ook mogelijke oplossingen voorlegt.

We lezen in het bosuitbreidingsplan dat men een aantal van deze drempels wil wegwerken, namelijk de pachtwetgeving, het verkrijgen van vergunningen, subsidiemechanismen en de mestwetgeving. Daarnaast zijn er nog andere hinderpalen waardoor het in de praktijk vaak zeer moeilijk is om meer bos te realiseren en waarvan we hopen dat deze ook aangepakt zullen worden.

Plantgoed

Nieuwe herkomstgebieden voor zaai- en plantgoed worden geselecteerd zodat de bossen klimaatrobust zijn. Hiervoor wordt – slechts – een aantal honderden kilometers zuidelijker gekeken dan vroeger. INBO liet recent een reeks nieuwe geschikte zaadbronnen officieel erkennen. Daarnaast werd de lijst met aanbevolen herkomsten verder uitgebreid met officiële zaadbronnen uit Nederland en Noord-Frankrijk. Onder meer de Europese zwarte populier (*Populus nigra* L.) werd hierin opgenomen.

Tevens zullen niet-professionele bebossers via verschillende kanalen (ecopedia, Inverde en bosaanspreekpunten) de juiste informatie en ondersteuning kunnen vinden voor de juiste selectie van het plantgoed, de

juiste plantmethode, alsook andere nuttige informatie. Tot slot zijn er zo'n 10 miljoen boompjes nodig om 4.000 ha bos te realiseren. Via een contractteelt met de Vlaamse kwekers wil de Vlaamse regering voldoende plantsoen garanderen.

Voorheen kon je geen aanspraak maken op de subsidie grondwaardeverlies als je je terrein met populieren wou aanplanten. Met de nieuwe subsidie 'investeringssubsidie bos' zal dit wel mogelijk zijn, op voorwaarde dat een onderetage aangelegd wordt of tot stand kan komen en in stand gehouden wordt. (Dit alles onder voorbehoud van de goedkeuring van de subsidie.)

Bosteller

Heb jij, sinds oktober 2019, bos aangeplant? Dat ook minstens 10 op 10 meter groot is? Dan kan je dit melden op de bosteller (www.bosteller.be).

Als je jouw bos aanmeldt op de bosteller, kijkt Natuur en Bos goed na dat het wel degelijk om nieuw bos gaat. Natuur en Bos doet dat door te vergelijken met allerlei kaarten en andere gegevens, zoals vergunningen, subsidies en kapmachtigingen.

De meeste bossen die op de bosteller gemeld worden, zijn nieuwe bossen. Die worden op de teller 'Nieuw bos' opgeteld. Sommige bossen worden geplant als compensatie van een bos dat elders gekapt werd. Als dat het geval is, wordt het bos op de teller 'Compensatiebos' opgeteld.

Financiering

Om 4.000 ha meer bos te realiseren in Vlaanderen deze legislatuur voorziet het bosuitbreidingsplan in totaal € 121 miljoen. Hieronder vind je een (deel) van het overzicht van de financiering:

1	Aankoop gronden ANB - 700 ha	€ 35.000.000	
2	Realisatie bebossing ANB + VLM - 1.000 ha	€ 6.000.000	6.000 €/ha
3	Aankoopsubsidie voor erkende natuurreservaten - 750 ha	€ 33.750.000	
4	Bebossing erkende natuurreservaten - 375 ha	€ 2.025.000	5.400 €/ha
5	Bebossing private eigenaars - 500 ha	€ 12.500.000	25.000 €/ha
6	Bebossing door lokale besturen - 750 ha	€ 4.050.000	5.400 €/ha
7	Natuurlijke bebossing natuurreservaten - 375 ha	€ 0	
8	Bebossing door Bosgroepen en Regionale Landschappen (voor private eigenaars) - 750 ha	€ 18.750.000	25.000 €/ha
9	Grondenbanken VLM - 160 ha	€ 8.000.000	

Wens je ook te bebossen? Contacteer je plaatselijke Bosgroep via www.bosgroepen.be

Bos

Stem nu op je favoriete provinciale laureaat van de 'Baillet Latour Boom van het Jaar Wedstrijd 2020'

Auteur: Anne-Sophie Mulier, project officer ELO

Op 1 september werden de provinciale laureaten van de 'Baillet Latour Boom van het Jaar Wedstrijd 2020' bekendgemaakt. Boomliefhebbers uit heel Vlaanderen konden hun favoriete boom nomineren als kandidaat. Uit de talrijke prachtige nominaties werden 6 laureaten verkozen, één uit elke provincie en regio Brussel. Het is nu aan het grote publiek om te bepalen welke boom een jaar lang de titel 'Boom van het Jaar' mag dragen. Nog tot 10 oktober kan iedereen een stem uitbrengen en zo mee de grote winnaar 'Baillet Latour Boom van het Jaar 2020' bepalen.

De wedstrijd gaat jaarlijks op zoek naar de verhalen achter de meest opmerkelijke bomen in Vlaanderen. Bij de selectie van finalisten kijkt de jury vooral naar het verhaal van elke boom; de geschiedenis, zijn rol voor voorbijgangers of zijn waarde in de omgeving. Denk maar aan de eik waarin de buurtkinderen samenkomen, de oude linde of beuk op het dorpsplein die al vele generaties heeft gekend, een herdenkingsboom voor een historische gebeurtenis... Kortom, bomen die de gemeenschap met elkaar en met de natuur verbinden.

Naast deze mooie titel ontvangt de winnende boom een verzorgingsbeurt ter waarde van € 2.500, afhankelijk van de noden van de boom, en een toestel van de Belgische start-up Timbtrack ter waarde van € 700 om zelf te gebruiken of te schenken aan de gemeente, organisatie of beheerder uit de buurt. Hiermee biedt Timbtrack een jaar gratis abonnement aan voor hun bosbeheerssoftware waarmee je boomgegevens (locatie, boomsoort, omtrek, hoogte volume en beschrijving) gemakkelijk kan verzamelen en gebruiken voor toegepaste beheerplannen en boomonderhoud. Daarenboven mag deze Vlaamse boom in 2021 België vertegenwoordigen in de Europese wedstrijd, waar nu al 16 landen meedingen naar de internationale hoofdprijs 'European Tree of the Year'.

Deze wedstrijd wordt georganiseerd door SBNL-VL (Stichting Behoud Natuur en Leefmilieu Vlaanderen), daartoe financieel ondersteund door het Fonds Baillet Latour, in samenwerking met Landelijk Vlaanderen, ANB, BOS+, ELO, APB-NB en De Bosgroepen. De wedstrijd vindt jaarlijks plaats in Vlaanderen of Wallonië. Bomen uit regio Brussel kunnen elk jaar ingediend worden.

Winnaar 2019

De Vrijheidsboom van Warêt-la-Chaussée (Eghezée)
Een majestueuze kastanjeboom met een leeftijd van rond de 300 jaar die werd gepland om de val van Lodewijk XVI te herdenken.

Ontdek de 6 finalisten:

Vergeet zeker niet je stem uit te brengen voor je favoriet op www.boomvanhetjaar.be

De Ymeriaplataan - Vlaams-Brabant

Met een omtrek van maar liefst 9 meter werd deze plataan niet voor niets in juli 2010 geklasseerd als monument. Het is helemaal duidelijk of dit unieke exemplaar het resultaat is van 6 bomen die samengroeiden, of het gaat om één boom die vroeger werd geknot. Wél is geweten dat deze boom minstens 200 jaar geleden werd geplant naast een watermolen. Zijn schaduw zorgde ervoor dat het rad van de molen niet kon opdrogen. De molen is al lang verdwenen, maar de plataan bleef staan en groeide uit tot een zeer uniek exemplaar.

De Advocaat van Deurle – Oost-Vlaanderen

In Deurle houdt 'de Advocaat' al meer dan 250 jaar de wacht en markeerde samen met zijn soortgenoot 'de Notaris' de toegangspoort tot Deurle. Beide overleefden een kapmachtiging in de jaren 50. Het wegtracé werd op het laatste nippertje aangepast om de lindes te sparen. De bomen leken klaar voor nog eens 200 jaar. Tot op 4 januari 1983 'de Notaris' het voor bekeken hield en omviel. 'De Advocaat' verloor zijn metgezel, maar groeide verder uit tot een herkenbaar monument. Hij is misschien niet meer de meest impressionante boom, maar wel nog een levende getuige van ontzettend veel geschiedenis en verhalen.

De Kapellekensboom - Antwerpen

Sinds mensenheugenis herbergt deze boom een klein kapelletje dat de inwoners van het gehucht Heidehuizen beschermt. Dankzij of misschien wel ondanks dit kapelletje heeft de boom al vele stormen doorstaan. Met een boomchirurgische spitstechnologie werd de Kapellekensboom met haken en ogen gestut en klaargemaakt voor de toekomst. Meer dan ooit toort hij boven de omgeving uit en blijft hij de robuuste thuis van het kapelletje.

De Veldmaarschalk – Limburg

Deze solitaire tamme kastanje werd vermoedelijk aangeplant ter nagedachtenis aan Jan Filip Eugène, ook wel 'de veldmaarschalk' genoemd. Hij droomde ervan om in Petersheim, naar evenbeeld van Versailles, grote dreef-patronen aan te leggen ter voorbereiding van zijn huwelijk. Hij sloeg er echter niet in zijn droom te voltooien. Deze kastanjeboom zou bij de aanleg van de huidige dreef aangeplant zijn als blijvende herinnering aan de veldmaarschalk en zijn prinses. Met zijn prachtige, geschroefde stam en indrukwekkende stamomtrek van bijna 5 meter behoort deze boom vandaag tot één van de unieke veteranenbomen van het park.

De Vierstammige overlever – West-Vlaanderen

Zoals alle vestingbomen, leed deze kastanje zwaar tijdens de Eerste Wereldoorlog. De stad Ieper werd vernield, maar de wortelstronk bleef leven. Uit de netjes afgezaagde stamvoet groeiden 4 nieuwe zijstammen op. Ze mochten de Menenpoort, die in 1927 werd ingehuldigd, blijvend flankeren. De 4 zijstammen bleven ook gespaard tijdens de Tweede Wereldoorlog toen Ieper het koud had en vele vestingbomen tot brandhout werden gekapt. Zo werd de Vierstammige Kastanje een unieke overlever uit het vooroorlogse Ieper. Dit levende monument, met een stamvoet van 9 meter omtrek, symboliseert perfect de overlevingskracht van Ieper, en dit naast het wereldberoemde oorlogsmonument, de Menenpoort.

De reus van het Dielegembos – Brussel

De reus bevindt zich in het bos van Dielegem dat tot de 18de eeuw toebehoorde aan de Premonstratenzers monniken die het oudste Brusselse klooster bewoonden. In de 18de eeuw beslisten de monniken om toch wat winst uit hun terrein te halen door er bomen te planten. Eén van deze bomen werd nooit gekapt en groeide uit tot 'de reus van het park'. Jammer genoeg overleefde het klooster de Franse Revolutie niet, maar de reus deed dat wel. Hij maakt hier vandaag deel uit van een speciale beschermingszone Natura 2000 met maar liefst 12 verschillende soorten vleermuizen.

Publi-artikel

Een aanzet tot bebossing

Auteurs: Jeroen Truyen & Corinne Deffontaine

Wie tot bebossing wil overgaan, staat voor enkele belangrijke vragen. Hoe leg je dat bos juist aan en voor welk bostype kies je best, rekening houdende met ook de huidige klimaatverandering?

Droogteperiodes, hittegolven, plaagdruk, uitheemse pathogenen en stormen: de laatste jaren kregen we een staalkaart te zien van de stressfactoren die onze bossen in toenemende mate het hoofd moeten bieden. De essentaksterfte, vitaliteitsproblemen van beuk en mortaliteit van fijnspar worden meestal als voorbeeld aangehaald. Minder bekend is dat zelfs de meer weerbaar geachte grove den gevoelig bleek voor de droogte en hitte van de laatste zomers. In Vlaanderen veroorzaakte de blauwe den-nprachtkever pleksgewijze mortaliteit. In enkele regio's in Duitsland richtte dezelfde kever een ravage aan in het dennenbestand. Inspelen op al deze onzekerheden is dus een absolute must als je een bosbestand gaat aanleggen dat nog lange tijd moet meegaan.

Als eerste is het voldoende zorg dragen voor de bodem zeer belangrijk. Bodemcompactie ten gevolge van bewerking met zware

machines heeft immers niet enkel een negatief effect op de doorwortelbaarheid en dus stabiliteit van de latere opstand, maar ook op het waterbergend vermogen en de aanwezigheid van zuurstof in de bodem. Een corrigerende maatregel als diepwoelen kan aangewezen zijn op een perceel dat tijdens een voorgaand landbouwgebruik verdicht werd. Daarnaast is het interessant om na te gaan of historische grachten niet gedempt kunnen worden. Op vele plaatsen is de grondwaterspiegel immers gezakt en zorgt extra drainage net voor droogtestress in de zomer.

Cruciaal is uiteindelijk de keuze voor standplaatsgeschikte soorten en het afstappen van homogeniteit. Gemengde bossen zijn immers weerbaarder tijdens extreme omstandigheden. De verschillende soorten kunnen de bosbodem en het beschikbare licht op een complementaire manier gebruiken. Ook hebben de effecten

van plaagdruk in gemengde bossen een lagere impact. Als één boomsoort vitaliteitsproblemen kent, houden de soorten in menging het milderende bosklimaat nog in stand. Daarnaast kan het bodemleven er op vooruitgaan wanneer soorten met een goed afbreekbaar strooisel zoals linde en esdoorn in combinatie geplant worden met bijvoorbeeld inlandse eik, die een zure strooisellaag opbouwt.

Niets is zo vervelend als een bos dat na aanplant nog jaren in een vestigingsfase blijft sputteren. Houd in je beplantingsplan daarom ook rekening met het temperament van onze boomsoorten. Een natuurvolgend beheer vraagt immers de minste inspanningen van de beheerder. Een tip is om een voldoende aandeel pionierssoorten te voorzien, aangepast aan het ontbreken van een bosklimaat de eerste jaren, zoals cultuurpopulier, maar ook grauwe abeel, ratelpopulier, zwarte els of zomereik. Wilg,

berk en grove den kunnen zich eventueel spontaan inmengen. In beperkte mate kan je ook al meer schaduwtolerante soorten bijplanten die zich thuis voelen onder het kronendak en zullen klaarstaan als tweede generatie na de pionierssoorten.

De laatste jaren klinkt de roep naar uitheemse soorten om de diversiteit aan bosbomen aan te rijken/op peil te houden, steeds luider. Vanuit de vaststelling dat klimaatzones opschuiven, komen soorten

met een aanpalend zuidelijk verspreidingsgebied al snel in beeld zoals elsbes, donzige eik en tamme kastanje. Ook soorten uit andere continenten zoals atlasceder en zwarte noot bieden mogelijkheden. Het blijft een controversieel thema; aanplant van bomen heeft immers een grote impact op bosesystemen. Misschien is het natuurbeheerplan wel het instrument bij uitstek om introducties van nieuwe soorten gericht te implementeren?

Hieronder belichten we een aantal casussen vanuit onze expertise rond zowel het vergunningstechnische als praktische aspect van enkele bebossingsprojecten. Wil je graag zelf bebossen of heb je na het lezen van dit artikel nog een vraag, aarzel niet om ons te contacteren op info@landmax.be of 014 26 25 00.

Casus 1: Bebossing in Herbevestigd Agrarisch Gebied (HAG)

In 2017 diende Landmax een verguningsaanvraag in bij een gemeentebestuur voor het bebossen van ± 8 ha private percelen in HAG met landschapelijke waarde. De voorziene aanplant betrof inheems loofhout. Deze aanvraag werd geweigerd door de gemeente omdat er verlies zou zijn aan HAG/“agrarisch patrimonium”. Hierop diende Landmax een beroepsschrift in bij de Deputatie van de provincie Limburg. Een eerste argument betrof de ecologische meerwaarde voor een nabijgelegen Natura 2000-gebied. Ten tweede werd aangehaald dat het project een nuloperatie betekende voor het agrarisch patrimonium. De bebossing gebeurde immers als compensatie van een ontbossing in functie van landbouwgebruik. Daarmee besloot de Deputatie deze vergunning in te willigen.

Casus 2: Bebossing met populier

Reeds enkele jaren geeft Landmax advies aan een eigenaar in Jabbeke omtrent bebossing met cultuurpopulier. De aanplantingen gebeuren in wijd plantverband (8 op 10 m) met nevenetage en bosrand. De ervaring is dat de populieren als pionierssoort erg goed gedijen op de voormalige weilanden en snel een bosklimaat creëren. Een voorbereidend gebruik van het perceel als wildakker biedt het bosplantsoen daarnaast het voordeel van een verminderde concurrentie met grassen. Ook economisch gebeurt de keuze voor populier erg bewust. Het uit landbouwgebruik halen van een weiland laat zich enigszins compenseren door de snelle en betekenisvolle opbrengst die te verwachten is bij uitvoering van de eindkap.

Casus 3: Bebossing als nabestemming

In Hoeleden beheert Landmax een bebossing met inheems loofhout uit 2003. Zomereik werd aangeplant in combinatie met boskers en winteriek. Inmenging van spontane verjonging van ruwe berk werd behouden. Dankzij een goede groei werden de eerste toekomstbomen reeds opgesleund. Binnenkort zal het bos volgens de QD-dunningsmethodiek beheerd worden. Het bijzondere van deze bosopstand is echter de historiek. Een voormalige zandgroeve werd tussen 1980 en 1994 opgevuld met inert stortmateriaal. De bebossing vond plaats na het aanbrengen van een lemige afdeklaag en de omrastering met een ursusdraad. Een prima voorbeeld van bos als nabestemming.

NATURA 2000

Natuur

Auteur: Valérie Vandenabeele en Ute De Meyer

Bosbeheerplan wordt natuurbeheerplan

Het nieuwe natuurdecreet van 9 mei 2014 uniformiseerde diverse beheerplannen, waaronder ook het bosbeheerplan, tot het natuurbeheerplan. Dit betekent weliswaar dat alle lopende bosbeheerplannen nu ook moeten worden omgezet naar een natuurbeheerplan. Gelukkig lijkt de vorm van een natuurbeheerplan heel goed op die van het bosbeheerplan en vergt een omzetting dus niet zo heel veel werk. Enige kennis en kunde is echter wel vereist, daarom doet Natuur en Bos van de Vlaamse overheid beroep op een studiebureau om alvast alle uitgebreide bosbeheerplannen door te lichten en waar nodig een voorstel tot aanpassing te formuleren om te voldoen aan een van de 4 types natuurbeheerplannen.

Bosbeheerplan dat voor 2003 goedgekeurd is

De overgangsregeling voor bosbeheerplannen loopt tot 28 oktober 2023. Bosbeheerplannen, beperkt en uitgebreid, die voor 2003 zijn goedgekeurd, lopen ten laatste in 2023 automatisch af. Een omzetting is bijgevolg niet nodig. Tot dan kan je de beheermaatregelen die in het oude beheerplan voorzien zijn gewoon uitvoeren. Wie opnieuw een beheerplan wil opmaken voor de geldigheidstermijn verstrijkt, begint van nul af aan met een natuurbeheerplan. Dit kan zelfs financieel voordeliger zijn.

Bosbeheerplannen die voor 2003 zijn goedgekeurd, dienen niet omgezet te worden.

Beperkt bosbeheerplan, wat gebeurt er?

Niet in VEN of SBZ

Wie momenteel een beperkt bosbeheerplan heeft dat niet in VEN of SBZ ligt, kan zijn beheermaatregelen gewoon verderzetten. De omzetting is louter administratief van aard en betreft enkel de naamgeving. Ze zullen dan ook eenvoudig via een goedkeuringsbesluit van naam veranderen. Vanaf 2022 zal de indiener van het beheerplan een brief ontvangen waarin dit bevestigd wordt. Het beheerplan heet vanaf dan niet langer beperkt bosbeheerplan, maar natuurbeheerplan type 1. In het geval je een gezamenlijk beheerplan hebt waarbij je Bosgroep de indiener is, zal je Bosgroep een brief ontvangen. De indiener zal ook verzocht worden de deelnemende beheerders op de hoogte te brengen.

Wie ook over een goedgekeurde toegankelijkheidsregeling beschikt, zal eerder (in 2020) omgezet worden. Na omzetting kan de indiener instappen in de nieuwe subsidieregeling. Aan de bestaande toegankelijkheidsregelingen verandert niets.

In VEN of SBZ

Voor wie momenteel een beperkt bosbeheerplan heeft én in VEN of SBZ gelegen is, is de omzetting naar type 1 natuurbeheerplan niet mogelijk. Het nieuwe natuurdecreet bepaalt immers dat een beheerplan in

VEN of SBZ minstens type 2 moet zijn. Een beheerplan is echter niet meer verplicht, in tegenstelling tot vroeger (in VEN).

Een natuurbeheerplan in VEN of SBZ moet minstens type 2 zijn, maar het is niet verplicht er een op te maken.

Indieners van een beperkt bosbeheerplan dat gelegen is in VEN of SBZ zullen in 2020 een brief krijgen, of hebben die intussen reeds gekregen. Zij hebben daarbij volgende keuze-opties:

1. Je doet niets en je laat je beperkt bosbeheerplan aflopen op 28 oktober 2023. Nadien heb je geen beheerplan meer en vraag je voor elke kapping of ander vergunningsplichtige activiteit een kapmachtiging of omgevingsvergunning aan.
2. Je beslist om je beperkt bosbeheerplan om te zetten naar een natuurbeheerplan type 2. Neem dan best eerst contact op met je Bosgroep, Landelijk Vlaanderen of het APB-NB om na te gaan hoe je dit best aanpakt.

Uitgebreid bosbeheerplan, wat gebeurt er? Ligt jouw uitgebreid bosbeheerplan binnen SBZ, dan moet het tegen 28 oktober 2021 omgezet zijn. Voor beheerplannen buiten SBZ is dit tegen 28 oktober 2023.

Natuur en Bos maakte in overleg met APB-NB een lijst op met prioritering van de om te zetten beheerplannen. Je kan de lijst steeds terugvinden via de website: <https://www.natuurenbos.be/beleid-wetgeving/natuurbeheer/natuurbeheerplan/overgangsmaatregelen-voor-goedgekeurde-0#3>.

De procedure

Zelf hoeft je geen initiatief te nemen. Via een aangetekend schrijven, krijgt de indiener van Natuur en Bos een evaluatieverslag, dat vermeldt of er wijzigingen nodig zijn om het beheerplan om te zetten naar een natuurbeheerplan type 2 of hoger.

Voorafgaand aan het officieel versturen van het evaluatieverslag doorloopt het beheerplan eerst een informele procedure. Dat is nodig om de gegevens uit het oude

beheerplan in een gepaste vorm te gieten voor de omzetting naar een natuurbeheerplan. Als je deelneemt aan een gezamenlijk beheerplan ingediend via de Bosgroep, zal de Bosgroep dit informele traject voor jou behartigen. Indien je zelf de indiener bent van jouw beheerplan, zal Natuur en Bos je rechtstreeks contacteren.

Indien geen aanvullingen of wijzigingen nodig zijn, wordt het beheerplan beschouwd als een natuurbeheerplan type 2 of type 3 voor de resterende looptijd.

Indien er wel aanvullingen of wijzigingen nodig zijn, krijgt de indiener 6 maanden de tijd om de nodige informatie aan te vullen in het beheerplan. Publieke consultatie of adviesronde is niet nodig (in tegenstelling tot een nieuw natuurbeheerplan). Natuur en Bos keurt dit binnen 6 maanden goed (of niet), waarna het oude beheerplan formeel is omgezet naar een natuurbeheerplan voor de resterende looptijd van het oorspronkelijke beheerplan en dit via een

goedkeuringsbesluit. Mocht je niet akkoord zijn met de beslissing, kan je steeds beroep aantekenen.

Wat als ik niet akkoord ben met de voorgestelde omzetting?

Natuur en Bos zal jou een voorstel doen tot omzetting die het best aansluit bij jouw huidige uitgebreide bosbeheerplan en de vooropgestelde beleidsdoelen in dat gebied. Het is echter niet ondenkbaar dat je als beheerder in het licht van de nieuwe mogelijkheden onder het natuurdecreet een andere richting wenst in te gaan. Gezien de overheid de spelregels van jullie contract (het beheerplan en de voorwaarden ervan) wijzigt, heb je recht op volgende keuzeopties:

1. Je bent akkoord met het voorstel van Natuur en Bos en volgt bovenvermelde procedures.
2. Je bent niet akkoord en wenst jouw beheerplan te stoppen. Aangezien een beheerplan niet meer verplicht is, kan

je Natuur en Bos hiervan op de hoogte stellen. Jouw beheerplan stopt dan. Je ontvangt bijgevolg geen subsidies meer, hebt geen vrijstellingen op erfenis- of successierechten en dient voor elke vergunningsplichtige activiteit een kapmachtiging of omgevingsvergunning aan te vragen.

3. Je bent niet akkoord en wenst een ander natuurbeheerplan op te stellen. Voor de opmaak van een nieuw beheerplan kan je subsidies ontvangen. De geldigheidsduur van het nieuwe beheerplan bedraagt dan 24 jaar.

Heb je nog vragen bij de omzetting van de beheerplannen? Wens je advies of ondersteuning voor jouw dossier? Neem dan contact op met je Bosgroep, Landelijk Vlaanderen of het APB-NB.

Marlex Legal Architects is een partner voor ondernemingen met gezonde ambitie. Ons team is multidisciplinair samengesteld waarbij iedereen over zijn/haar expertise beschikt.

Het team 'Omgeving' binnen Marlex begeleidt u bij de complexe materie van het omgevingsrecht:

- Bodem en materialen
- Overheidsopdrachten & -contracten
- Agrarisch recht & pacht
- Handhaving
- Onteigeningen
- Hernieuwbare energie

Dankzij onze multidisciplinaire samenwerking binnen het kantoor, hebben we ook expertise in de fiscale en burgerrechtelijke aspecten van deze domeinen.

Dirk Martensstraat 23 - 8200 Brugge

Tel. 050/83 20 38 - Fax 050/83 20 36

advocatenkantoor@marlex.be

© Pixabay - Schwarz

Bos

Klimaatverandering en boomsoortenkeuze

Auteurs: Prof. Bart Muys (KULeuven) en Prof. Kris Verheyen (UGent)

Wat is de uitdaging ?

Een overgrote meerderheid van boseigenaren in Vlaanderen en Europa zijn overtuigd dat de klimaatverandering in volle actie is (Sousa-Silva et al. 2018). Op basis van recente ervaringen verwachten ze vooral een warmer en droger klimaat. Toch voorspellen de meest recente klimaatmodellen voor onze streken nog steeds een warmer en ietwat regenrijker klimaat met hogere bosproductiviteit. Weliswaar ook met grotere klimaatextremen met ondermeer zwaardere stormen en soms eens een grote zomerdroogte, maar niet systematisch elk jaar. Over het voorkomen van opeenvolgende droogtes spreken theorie en praktijk elkaar dus een stuk tegen, wat meteen een belangrijke onzekerheid inhoudt, waarmee moet rekening gehouden worden. En ten slotte nog een belangrijke misvatting rechtzetten: ondanks het feit dat een warmer

klimaat gemiddeld minder vorstdagen betekent, wordt het vorst risico niet persé kleiner. Zoals we in de voorbije jaren konden ondervinden, kan een zachte lente zorgen voor vroege blad- en bloemuitloop gevolgd door destructieve late vorst. Als gevolg van onze relatief noordelijke breedteligging krijgen we geen vorstvrij mediterraan klimaat. Met deze veranderingen onderweg moet het bos aangepast worden. In het algemeen moeten we het bos aanpassen aan de verwachte trends, maar gezien de onzekerheden ook robuuster maken tegen veranderingen *tout court*. Eén van de pijlers van klimaatadaptatie is de boomsoortenkeuze. Er is nood aan groeiplaatsgeschikte boomsoorten, waarbij er mee rekening gehouden wordt dat de groeiplaats, althans voor het aspect klimaat, verandert.

Wat zijn groeiplaatsgeschikte boomsoorten?

Een soort is aangepast aan een groeiplaats (vaak gebruikt synoniem is standplaatsgeschikt) indien ze succesvol de volledige levenscyclus kan doormaken van zaailing tot zaaddragende boom. Klimaat en bodem spelen hierbij een doorslaggevende rol. Sommige soorten zijn heel gevoelig voor vorst en uitdroging in de jeugd (bv. beuk, zilverspar), terwijl andere na een florissante jeugd juist kwijnen op latere leeftijd (bv. fijnspar in Vlaanderen waar de luchtvochtigheid in de zomer te laag is). In Vlaanderen werd een instrument ontwikkeld door het Instituut voor Natuur en Bosonderzoek (INBO) om voor een bepaalde locatie te bepalen welke de groeiplaatsgeschikte boomsoorten zijn: BOBO. Dit instrument houdt rekening met het heersende klimaat en met de variatie aan bodems, maar niet meteen met

klimaatverandering. Een zekere aanpassing met insluiting van nieuwe herkomsten of soorten is dus mogelijk aan de orde. In Wallonië is er het instrument “fichier écologique des essences” dat wel de mogelijke impact van de klimaatverandering op boomsoorten weergeeft.

 Langdurige observatie van nieuwe soorten in bosverband is cruciaal voor een verantwoorde keuze bij het gebruik van uitheemse soorten en herkomsten in de bosbouw.

Zijn de inheemse soorten nog aangepast aan het veranderend klimaat?

In principe zijn de inheemse boomsoorten het best aangepast aan de groeiomstandigheden van onze contreien. Dat komt omdat ze het resultaat zijn van een natuurlijk experiment met tienduizenden jaren herhaling met als resultaat een solide afstemming op klimaat, bodem, lichtregime en andere planten en dieren van onze omgeving. De meeste van die soorten hebben ook een groot areaal waarin Vlaanderen meestal niet aan de zuidrand ligt. Ook vertonen met

name de autochtone populaties of lokale herkomsten van de meeste soorten een grote genetische variatie, wat maakt dat ze potentieel voldoende aanpassingsvermogen hebben voor enigszins warmere en koudere condities. Niettemin kan het voor sommige soorten met geringe genetische variatie aangewezen zijn om de lokale herkomsten mondjesmaat in te kruisen met meer zuidelijke herkomsten (Fady *et al.* 2016; Lefevre *et al.* 2014). Gezien dit planmatig en gecontroleerd moet worden uitgevoerd, kan deze bijmenging best reeds in de kwekerij gebeuren onder het toezien van het INBO, zodat eigenaren automatisch de aangewezen herkomsten ter aanplant bekomen. Met inheemse boomsoorten komen we dus al een heel eind, ten minste als ze ingepast worden in een aangepast bosbeheer (zie verder).

Kan het inbrengen van uitheemse soorten helpen voor klimaatadaptatie?

Het noordwesten van Europa is van nature arm aan inheemse boomsoorten. Dat komt door opeenvolgende episodes van uitsterven tijdens de ijstijden. Daardoor is de keuze aan boomsoorten met bepaalde eigenschappen zoals snelle jeugdgroei, duurzaam hout, etc. redelijk beperkt. Klimaatverandering voegt nu een extra argument toe aan

deze redenen om uitheemse boomsoorten te gaan toevoegen aan de soortenlijst voor onze bosbouw. Maar hoe moeten we groei-plaatsgeschikte soorten selecteren? Reeds 100 jaar geleden werd over alle streken van België een netwerk van bosbouwkundige arboreta aangelegd om in kleine opstanden de groei en gezondheid van tal van uitheemse boomsoorten te vergelijken. Uit de tientallen geteste soorten zijn er slechts een handvol die we nog steeds als waardevolle soorten voor onze bosbouw beschouwen. In die afvallingskoers bleken sommige soorten te vorstgevoelig (Kustsequoia), andere groeiden niet goed (*Pinus rigida*, *Pinus contorta*), werden na verloop van tijd ziek (Weymouthden), waaiden om (Servische spar), of gedroegen zich te invasief (Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik). En zelfs bij de succesvolle blijvers zijn er twijfels: toenemende ziektegevoeligheid bij de douglasspar, eerder teleurstellende houtkwaliteit en -prijzen voor Corsikaanse den en hybride lork. Als we iets geleerd hebben uit die arboreta, dan is het dat langdurige observatie van nieuwe soorten in bosverband cruciaal is voor een verantwoorde keuze bij het gebruik van exoten in de bosbouw. Daarom is het initiatief van KBBM om nieuwe bosbouwarboreta met meer zuidelijke soorten en herkomsten bij geïnteresseerde bouseigenaars aan te leggen, alleen maar enorm aan te moedigen.

Een goede boomsoortselectie is een belangrijke maatregel, maar zeker niet de enige. Zo mogelijk nog belangrijker voor een resiliënt bos is menging en het vermijden van bosbodemdegradatie.

Wat is de kernboodschap voor bosbeheer onder klimaatverandering?

Ecosysteemdiensten van bossen zijn maatschappelijk zeer belangrijk, maar worden bedreigd door klimaatverandering. Als immers de vitaliteit en productiviteit van het bos achteruit gaan, zullen ook de geleverde producten en diensten tanen. Daarom is het vormen van robuuste klimaatresiliënte bossen zo belangrijk. Een goede boomsoortselectie is daarbij een zeer belangrijke maatregel, maar zeker niet de enige. Zo mogelijk nog belangrijker voor een resiliënt bos is menging. Het verhogen van boomsoorten-diversiteit in het bos leidt tot diversificatie van producten en diensten, maar ook tot risicospreiding en vaak zelfs tot verhoogde productiviteit. In perioden van stress worden de positieve effecten van menging sterker. Nog andere elementen die bijdragen tot robuuste bossen is het verminderen van bosbodemdegradatie door het vermijden van bodemcompactie, verminderen van de input van verzurende en vermestende polluenten,

het inbrengen van rijkstrooiselboomsoorten, enz. Resiliëntie inbouwen in alle beheerinterventies wordt dus het nieuwe normaal. Omdat nog niet alles in concrete recepten is uitgewerkt, wordt de bosbeheerder uitgenodigd/uitgedaagd om het bos te observeren en op basis daarvan voorzichtig

te sturen, met als basisidee dat bijsturen van de natuurlijke stroming makkelijker en kostenefficiënter is dan tegen de natuurlijke stroom in te roeien.

Voor meer informatie: www.bobo.inbo.be of www.fichierecologique.be

Referenties

- Fady, B., Cottrell, J., Ackzell, L., Alía, R., Muys, B., Prada, A., & González-Martínez, S. C., 2016. Forests and global change: what can genetics contribute to the major forest management and policy challenges of the twenty-first century? *Regional Environmental Change* 16, 927–939. DOI 10.1007/s10113-015-0843-9
- Lefèvre, F., Boivin, T., Bontemps, A., Courbet, F., Davi, H., Durand-Gillmann, M., ... & Lalagüe, H., 2014. Considering evolutionary processes in adaptive forestry. *Annals of Forest Science*, 71(7), 723-739.
- Sousa-Silva R, Verbist B, Lombab Â, Valent P, Suškevičs M, Picard O, Hoogstra-Klein M.A., Cosofret V-C, Bouriaud L, Ponette Q, Verheyen K, Muys B, 2018. Adapting forest management to climate change in Europe: Linking perceptions to adaptive responses. *Forest Policy and Economics* 90, 22–30.

 Je ben een eigenaar van landbouwgrond en je wil genieten van de steun van een betrouwbare partner ?
 Agriland stelt al zijn expertise tot jouw beschikking
 Meer informatie?
 www.agriland.be

Landbouwer of exploitant van landbouwgronden ?

AGRILAND

Eigenaar van landbouwgrond ?

Publi-artikel

Soilfeed Silva: Natuurlijke oplossing voor gezondere bossen

Ontdek Sibelco Soilfeed Silva! Sibelco Soilfeed Silva is een 100% natuurlijke bodemverbeteraar gemaakt van vulkanisch gesteente, dat uiterst nuttig blijkt te zijn voor bosbodems. Soilfeed Silva wordt geproduceerd tijdens de winning van nefeline syenietgesteente in onze steengroeve in Noorwegen. Het is een natuurlijk voorkomend mineraal met een lage CO₂-voetafdruk.

Bosbodem en verzuring: Behoud van biodiversiteit is een vaak voorkomend probleem bij bosbeheer. Daarom worden verschillende soorten meststoffen en bodemverbeteraars getest, die moeten helpen de bodem in zijn natuurlijke staat te herstellen. Hermineralisatie van bosbodems door steenmeel (basiscomponent van Soilfeed Silva) komt naar voren als een duurzamere en groenere oplossing om de uitputting van de bodem te herstellen en verzuring tegen te gaan.

Voordelen van Soilfeed Silva: Sibelco's nieuwe Soilfeed Silva-bodemverbeteraar helpt op een natuurlijke manier beschadigde bodems te herstellen, verhoogt de pH-waarde, en geeft langzaam voedingsstoffen zoals kalium, calcium, magnesium, verschillende micronutriënten en plant-beschikbaar silica vrij. De langzame en langdurige werking garanderen een duurzaam herstel van de mineralen en nutriënten in de bodem, verhogen de vitaliteit van de bomen, stimuleren de plantengroei en brengen verschillende milieuvoordelen met zich mee. Bovendien zijn er duurzame effecten vanwege een verminderde behoefte aan calciumcarbonaat waardoor er minder verplaatsingen over de bodem nodig zijn, waardoor verdichting door vrachtwagens en tractoren wordt vermeden. Toediening van Soilfeed Silva is een diverse bemesting, wat economisch en ecologisch voordeel biedt.

Succesvol getest door de Universiteit van Hasselt: Sibelco heeft samen gewerkt met de Universiteit van Hasselt om de eigenschappen van Soilfeed Silva te evalueren, en om betrouwbaarheid en wetenschappelijk bewijs aan

onze klanten te garanderen. Onderzoek bevestigde dat Soilfeed Silva de pH van de bodem, de algehele kwaliteit van de bodem en de gezondheid van planten kan verbeteren.

Sibelco & Bosgroepen (NL): De Nederlandse Bosgroepen hebben een aantal projecten begeleid waarbij de bodemkwaliteit verbeterd werd. Ze gebruikten daarbij Sibelco Soilfeed Silva. Hun veldonderzoeken, in samenwerking met toonaangevende experts in geochemie en mineralogie, toonden aan dat Soilfeed Silva optimaal presteert. Zelfs na 3 jaar steeg de pH nog steeds met de juiste hoeveelheid toegepast product! Via helikopter werd Soilfeed Silva snel, nauwkeurig en efficiënt over het bos verspreid.

Huig Bergsma, geochemist / mineralogist bij BodemBergsma, is een van de technische voorstanders van Soilfeed Silva in Europa:

“Door de bodem op natuurlijke wijze weer gezond te maken, helpt Soilfeed Silva zowel de flora als de fauna te beschermen en de biodiversiteit van de kostbare bossen van onze planeet te ondersteunen”

Sibelco & Natuurpunt (BE): Verzuring van de bodem dient integraal te worden aangepakt. In afwachting van brongerichte maatregelen, kan ook Soilfeed Silva een rol spelen om verdere verzuring tegen te gaan. Natuurpunt test Soilfeed Silva op de Kalmthoutse Heide. Natuurpunt heeft dit product gekozen na het zien van de resultaten van een wetenschappelijk onderzoek van Nederlandse adviseurs, B-Ware. De studie wees uit dat Soilfeed Silva het meest complete steenmeel is, aangewezen voor toepassing op de Kalmthoutse Heide.

Als je meer wilt weten (technische vragen, prijzen of andere vragen), kun je contact opnemen met ons toegewijde team: Spiro Fakiolas (spiro.fakiolas@sibelco.com) / Kristine Slachmuylder (kristine.slachmuylder@sibelco.com)

Bosgoed in de kijker

De familie Claes, groepsfoto in het bos.

De productieve bossen van de familie Claes

Succesvolle samenhang van populierenteelt, duurzaam bosbeheer en biodiversiteit

Interview door Alec van Havre

In Wijgmaal en Bierbeek, op valleigronden in het Vlaams-Brabantse landschap rond Leuven, wordt door de familie Claes van vader op zoon, met veel ervaring en bezieling, aan bosbeheer gedaan. De productieve populierenteelt speelt hierbij een hoofdrol, net als economisch rendement en de motivatie om dit te combineren met een weelde aan natuur en biodiversiteit. Graag gaan we in gesprek met beheerder Dries Claes, over de vele aspecten die bij hun familiaal terreinbeheer aan bod komen.

AvH: bosbouw is een familiale traditie en passie geworden in uw familie. Hoe is zo iets bijzonder gegroeid?

DC: ik ben bijna geboren tussen de populieren. Mijn vader heeft zijn eerste populierenbos gekocht in Wijgmaal, voor hij 30 jaar oud was. Mijn grootvader plantte al populieren aan de rand van verpachte weides en wist zo de opbrengst van hout te waarderen. Als jager heeft mijn vader in dat gebied goede contacten met landbouwers en eigenaars opgebouwd en zo kunnen

uitbreiden in de Dijlevallei ten noorden van Leuven. Aan moeders kant hebben we het geluk gehad om gronden te erven. In deze regio ten zuiden van Leuven heb ik zelf, net als mijn ouders, de kans genomen om verschillende hectaren bij te kopen. Het zijn vaak valleigronden die niet interessant zijn voor huidig landbouwgebruik, maar uitstekend voor de populier.

Bosbouw is voor mij een passie, die al voor mijn 20ste is gegroeid. Elke boom die bij ons geplant wordt, gaat door onze handen. We

maken zelf de plantgaten, we planten zelf de bomen en verzorgen ze allen individueel. De bomen worden met de stokzaag tot hoogtes van 7 à 8 meter gesnoeid. Er gaat bijna nooit een weekend voorbij of ik ben minstens een halve dag fysiek in het bos aan het werk en dat geeft mij veel mentale voldoening. Ondertussen hebben we met de familie verschillende eigendommen, zodat er wel om de 2 à 3 jaar een verkoop georganiseerd kan worden. Naast het werken of genieten in onze bossen, zijn de opbrengsten een belangrijke motivatie.

© Dries Claes

Om me bij te scholen heb ik sinds de jaren 90 talrijke cursussen in binnen- en buitenland gevolgd en zeer veel lectuur verslonden. Zo heb ik me bv. heel sterk verdiept in Pro Silva, een stroming in de bosbouw die streeft naar een zo natuurlijk mogelijke bosbouw, met inbegrip van exoten, maar wel met zo weinig mogelijk ingrijpen en een voorkeur voor natuurlijke verjonging. Dit beheer kon echter door de versnippering en de groeicondities van onze valleibossen niet rendabel toegepast worden.

AvH: vanuit de standplaatsen zijn jullie sterk op de populier gericht. Is veredeling van belang en was dit geen Vlaamse specialiteit?

DC: het eerste bos dat mijn vader op zijn 25 jaar in het Wijgmaalbroek kocht, is 8 jaar geleden voor de derde keer geogst

en voor de tweede keer door ons herplant. We planten geselecteerde klonen uit de collectie van INBO, alsook veredelingen uit Nederland en Frankrijk. In Wijgmaal hebben we nu 18 verschillende herkomsten staan. Dit geeft ons kennis over wat op welke plaatsen het beste groeit en ook resistent is tegen klimaatopwarming. Ook kennen we zo de gevoeligheden voor droogte en ziekten, zoals de roest die halfweg de jaren 90 veel populierenbossen zwaar heeft aangetast. We houden eveneens nog een klein restant van inheemse zwarte populieren in stand.

De oorsprong van de grote vraag naar populier in België was voor de productie van lucifers in de regio van Geraardsbergen. Het was Vic Steenackers die de basis van de huidige Vlaamse variëteiten gelegd heeft, de fameuze Unal-klonen. Een veredelings-

programma dat tot op vandaag wereldwijd als de beste collectie beoordeeld wordt en waarvan je aanplantingen tot in China kan terugvinden. Het is dan ook onbegrijpelijk dat de financiering van deze veredeling binnen het INBO stopgezet werd. Zo'n kans om Vlaanderen te promoten!

Er zijn gelukkig nog goede klonen beschikbaar, maar de toekomst is onzeker. Ik ben trouwens benieuwd naar de uitkomst van testen met zuiderse herkomsten in het kader van de klimaatopwarming. Maar blijf vooral voldoende verschillende klonen planten en hopelijk blijven de kwekerijen minder populaire veredelingen ook aanbieden. Zelf raad ik graag de eerder rustieke kloon Oudenberg uit het INBO-gamma aan.

Om even op een paradox te wijzen: alle groenten, planten en zaden die we op ons bord krijgen, zijn ontstaan door selectie en veredeling, ook deze uit de biolandbouw. Voor landbouw wordt dit door iedereen toegejuicht, maar voor bosbouw wordt de veredeling en het planten van exoten ontmoedigd of zelfs verboden. Toch zijn dergelijke klonen genetisch niet gemanipuleerd en slechts door handmatige kruising verkregen en bieden ze fantastisch potentieel voor de industrie.

AvH: welke zijn vanuit uw ervaring de grote troeven van de populier? En de economische perspectieven?

DC: populier is op dit ogenblik veruit de meest interessante loofboom voor houtproductie en met deze boom hebben we in Vlaanderen zeer veel ervaring. Het is

© Dries Claes

Er wordt gelet dat er voldoende zonlicht kan zijn op de rand van het bos.

Er is voldoende afstand tussen de populieren.

Snoeiwerk.

relatief gemakkelijk om de boom op 20 à 25 jaar kaprijp te krijgen. Hij groeit 3 tot 4 keer sneller dan de meeste andere boomsoorten in onze regio. Wij halen hier tot 20 m³/ha en meer per jaar aan aanwas van topkwaliteitshout en daar komt nog de rijke spontane ondergroei bij van inheems hout, dat kan dienen in de biomassa of weldra in de bioraffinaderij of ter plaatse kan blijven voor de biodiversiteit. Na de eindkap komt trouwens deze ondergroei vanzelf terug. Populierenhout is door zijn eenvoudig beheer, lage productiekost en hoog rendement per stam aantrekkelijk voor de industrie. Populier is de goedkoopste van alle houtsoorten in de verwerking omdat het hout gemakkelijk kan verzaagd worden of nog mooier kan geschild of afgerold worden tot dunne vellen. Dit hout kent een zeer lage energievraag voor verwerking t.o.v. eik of beuk en zeker tropisch hout en kan heel snel gedroogd worden, zodat het productieproces zeer kort is. Afrol is bij uitstek de toekomst van de mooie stam van populier. Hiermee kunnen hoogwaardige multiplexplaten gemaakt worden die uitermate geschikt zijn voor allerlei toepassingen in de bouw, zelfs naar esthetisch hoge standaarden. Een mooi voorbeeld is het prachtige multiplex van Garnica.

De populier is ook de loofboom met het hoogste rendement naar verwerking van de andere delen van de stam.

Zo kan het resthout prima verzaagd worden voor bv. CLT-toepassingen. Daarbij worden verschillende kleine balken tot grotere gehelen met lange overspanningen verlijmd tot samengestelde balken van diverse

lengtes en formaten. Zo bestaan er al in Noord-Frankrijk overbruggingen in populierenhout van circa 60 m lang voor de structuur van sporthallen en loodsen. Dit spaart heel wat staal en beton uit en levert unieke winst aan CO₂-uitstoot en -fixatie. Populier kan ook door thermische behandeling voor gevelafwerking geschikt gemaakt worden of zelfs voor een terras. Een leuk voorbeeld van hernieuwd duurzaam lokaal gebruik van populier in Zuid-Nederland kan je vinden op www.peppelhout.nl. In de toekomst valt trouwens ook nog veel te verwachten van bioraffinage ter vervanging van plastic of andere chemische bouwstenen van niet duurzame origine.

AvH: kunnen deze interessante troeven voldoende uitgespeeld worden, bv. in het kader van de ecosystemendiensten? Is het

beleid van de overheid voldoende gericht op productieve bosbouw?

DC: populier hoeft helemaal niet negatief te zijn voor de biodiversiteit, noch voor de gewenste biotopen (bv. op valleigronden) mits aangepast beheer, en dat geldt trouwens ook voor inheemse bossen. Wil men in de natuur nog investeren om er ooit duurzaam geld uit te halen of alleen voor kosten gaan omwille van een tekort aan waardevol hout om te oogsten?

Rendement en winst zijn nodig om investeringen en kosten te dekken en om de motivatie van de beheerder als ondernemer op het terrein te waarborgen.

Ondergroei in de dreef.

Die motivatie is van grote toegevoegde waarde, alleen al om het goede onderhoud van bossen (en hun ondergrond) ter plekke veilig te stellen. De idee dat de overheid (on)rechtstreeks zoveel mogelijk bos- en natuurbeheer moet overnemen om een niet-economisch beleid te voeren past in vroegere Oostbloklanden, niet in Vlaanderen, waar vrij ondernemerschap voor bos en natuur alle rechten van bestaan heeft. Het bestaan van de Vlaamse bossen is in hoofdzaak en historisch het werk van de particuliere sector. De private eigenaars zijn de laatste decennia trouwens ook de grootste bebossers geweest, maar het minst erkend.

Er is absoluut nood aan een positieve visie en strategie voor productieve bosbouw, zoals er een is voor landbouw en natuurbeheer en liefst ermee in samenhang. Het plaatsgebrek en het silo-denken in Vlaanderen zorgen voor grote ruimtelijke concurrentie op het platteland, tussen actoren en sectoren onderling en ook met de overheid. Dit heeft problematische effecten tot gevolg zoals artificiële hoge grondprijzen (veelal vervreemd van rendement), overreglementering, verlies aan verantwoordelijk ondernemerschap en nieuwe starters, afkalvende rechtzekerheid en een flink deel van Vlaanderen onder voorkooprecht, hoge kosten voor de overheid door gesubsidieerde aankopen, eigen beheer en het verschaffen van financiële middelen op last van de belastingbetaler. Het alternatief bestaat: inspelen op verantwoordelijk ondernemerschap en zoveel mogelijk de integratie van functies en doelstellingen bewerkstelligen, waarbij investering en goed beheer garant moeten staan voor duurzaam rendement. Wetenschappelijk onderzoek, beheerplannen en vergunningen moeten hierop gericht zijn: zoveel mogelijk win-winoplossingen voor gebruik en bestemmingen. Naar mijn ervaring, zijn we hier nog lang niet aan toe.

We zijn in Vlaanderen maar voor 5 % zelfvoorzienend voor ons houtgebruik.

Als je dan ziet dat er nu een goede 10 % van de bossen uit populier bestaan en deze vandaag verantwoordelijk zijn voor meer dan 30 % van de houtoogst, dan is de oefening snel gemaakt voor de overheid om te kiezen waar een prioriteit van te maken om meer lokaal hout te produceren, wetende dat populierenteelt 100 % zuivere 'bio'bosbouw is (verschil met heel wat importhout) en een enorme boost voor biodiversiteit en klimaattempering kan uitmaken. En de vraag naar lokaal hout gaat alleen nog maar stijgen. En dat zal met de inheemse bossen van de Vlaamse overheid niet ingevuld kunnen worden.

Men moet de toekomstbossen multifunctioneel en samenhangend bekijken en niet louter meer vanuit 'zuivere' doelstellingen. De concepten van geïntegreerd natuurbeheer zijn een goede evolutie, maar waarom bestaat er bv. geen natuurstreefbeeld voor populierenteelt met waardevolle onderetage? Het idee dat de teelt van populier als exoot en het oogsten ervan niet te rijmen valt met hoge kwalitatieve natuur is wetenschappelijk niet bewezen en trouwens ook niet door Europa vereist in Natura 2000. Het aangepast planten van populier en de vrijwaring van de inheemse onderetage door zonering kunnen daar perfect aan verhelpen. Het is een win-win die vormen van productieve bosbouw meteen bij de natuurbeheerplannen type 3 en 4 zou betrekken. Type 2 kan wel, maar niet als natuurstreefbeeld, dus men vraagt de afstand van productief gebruik op 25 % van de oppervlakte (met waardeverlies) en verder geen beheersubsidies, terwijl zorg voor de onderetage toch van tel kan

Het werkmateriaal.

Populieren in het bos.

zijn, zelfs onder populier. Fiscale voordelen moeten hieraan verhelpen, maar die tellen maar als je een natuurlijke persoon bent, die fiscaal in Vlaanderen gevestigd is. Familiale vennootschappen of eigenaar-beheerders die elders wonen vallen uit de boot. Bij het bebossen van landbouwgrond stellen zich dan weer de problematieken van toelating en juiste compensatie voor grondwaardeverlies, terwijl het van louter gezond verstand getuigt om eigenaars hiervoor te vergoeden om ze tot bosuitbreiding aan te zetten. Mijn gevoel is dat in Vlaanderen het beleid veel te conceptueel benaderd wordt. Men moet uitgaan van de reële context, echte toegevoegde waarde, engagement en impact op het terrein en valabele verdienmodellen. Zo realiseer je doelstellingen op de lange termijn en duurzame modellen die niet eeuwig afhankelijk blijven van subsidies voor beheer.

AvH: kunnen productieve bossen en de populierenteelt een rol spelen in het kader van de klimaatproblematiek?

DC: zeer zeker. In Vlaanderen lijkt alle aandacht te gaan naar inheemse biodiversiteit, terwijl het klimaat hier al stevig aan het opwarmen is en de exoten ongewild met volle snelheid in onze natuur opduiken.

Het is aan de overheid om ervoor te zorgen dat meer bos de klimaatwijziging kan overleven.

En dat bos wordt sowieso een bos met heel wat exoten, dat ga je als overheid niet tegenhouden. Dan kan men zich beter voorbereiden met de juiste adviezen. Voor mij is één van de types bos een mix van niet-invasieve exoten en inheems, die snel bruikbaar hout oplevert en waarbij bv. populieren zo snel mogelijk als hoofdbomen schaduw en beschutting bieden aan de inheemse soorten in de onderetage, in de hoop dat een deel zich aan het nieuwe klimaat aanpast.

We hebben in Vlaanderen maar een beperkt aantal boomsoorten die geschikt zijn voor regelmatig zaaghout en dus ook voor nuttige CO₂-fixatie in toepassingen. Die zijn op één hand te tellen. En de populier is nu juist ook één van de beste kandidaten om inheemse bomen bescherming te bieden, met zijn lichtdoorlatende kruin.

Het verontrust me trouwens dat, gelet op de klimaatopwarming en de sanitaire toestand van onze inheemse loofbomen, er nog geen

sterke aanleiding is tot adaptief beheer en dat men blijft vasthouden aan louter inheemse soorten en eenzijdig wetenschappelijk onderzoek naar erkende herkomsten. Als we ons niet tijdig aanpassen, is het gevaar voor onze Vlaamse bossen geen verre fictie meer. Deze zomer zijn we weer alle records van hoge temperatuur en lage neerslag aan het verpulveren.

Geen enkel bos in Vlaanderen doet aan betere CO₂-captatie dan onze populierenbossen, met liefst een weelderige onderbegroeiing van inheemse loofbomen die mee voor schaduw en temperatuurverlaging zorgen en een buffer tegen het uitdrogen van de bodem vormen. Op het moment dat ze gekapt worden, leveren ze veel kwalitatief hout op, waar afnemers voor in de rij staan. Als ik een stam van een populier op de markt afzet voor duurzaam gebruik heb ik naar mijn bescheiden mening een hele grote bijdrage geleverd aan de maatschappij.

AvH: hartelijk dank voor dit gesprek en proficiat aan uw familie om de vlam van het Vlaams productief bosbeheer met zoveel kennis en toewijding op het terrein levendig te houden!

Industriële complexen
KMO-gebouwen
Logistieke ruimtes
Winkelcomplexen
Kantoren
Zwembaden

www.willynaessens.be

Natuur

Soort in de kijker

Boommarter (*Martes martes*)

Classificatie: zoogdieren, roofdieren, marterachtigen

Statuut: rode lijst, ernstig bedreigd

Lengte kop-romp: 36 - 53 cm

Lengte staart: 23 - 28 cm

Gewicht: 900 - 2200 g

Herkenning: warmbruine tot licht rossige vacht, grijsbruine ondervacht, donkerbruine poten en snuit, opvallend wit tot fel oranje keelvlak, spitse kop, behaarde volle pluimstaart en even groot als een huiskat. Moeilijk te onderscheiden van een steenmarter dat een lichte (wit) ondervacht heeft, ook wel het meest betrouwbare onderscheidingskenmerk.

Verspreidingsgebied: in heel Europa, m.u.v. IJsland.

Leefgebied: grote (structuurrijke) naald-, loof- en gemengde bossen en kleinere boscomplexen waar een hoge graad van structuurdiversiteit is. Met andere woorden kunnen oppervlakte en structuurdiversiteit onderling compenserend werken.

Levenswijze: voornamelijk actief in de schemering of 's nachts, maar in de zomer ook overdag.

Voeding: insecten, vogels en hun eieren, eekhoorns, konijnen en andere kleine zoogdieren maar ook bessen en vruchten.

Voortplanting: juni - augustus waarbij de bevruchte eicellen 8 à 9 maanden in 'kiemrust' gaan en in het voorjaar erop (half maart - eind april) 2 tot 6 jongen geboren worden.

Nestplaats: boomholte dat bereikbaar is via de kroon van naburige bomen

Beheer: bossen met veel oude bomen bieden ideale nest-, schuil- en slaappleegheid. Ecologische verbindingzones zijn belangrijk aangezien verkeer een belangrijke doodsoorzaak is.

Middelste bonte specht (*Dendrocopos medius*)

Classificatie: vogels, spechtvogels

Statuut: bijlagesoort Vogelrichtlijn, categorie 2, bijna in gevaar

Lengte: 19,5 - 22 cm

Spandwijdte: 34 cm

Gewicht: 50 - 85 g

Herkenning: rode kruin, korte dunne snavel, wit gezicht met zwarte koptekening die niet doorloopt tot de bek, zwarte vleugels met witte vlekken, verenkleed gaat van de buik tot de anaalstreek van vuilroze naar rood. Lijkt op de grote en kleine bonte specht.

Verspreidingsgebied: van Noord-Duitsland en Letland tot in Noord-Spanje en Griekenland, niet aanwezig in het Verenigd Koninkrijk en Scandinavië. Recent ook in Vlaanderen waargenomen.

Leefgebied: oude, structuurrijke loofbossen met een ruwe stam (bv. eik, iep en els), dood hout. Daarnaast komt de soort ook voor in bossen met voldoende dikke bomen (35 cm diameter) en veel dode zijtakken begroeid met mossen en korstmossen.

Levenswijze: standvogel (trekt niet en blijft in het broedgebied)

Voeding: insecten, bessen en noten

Voortplanting: broedt vanaf eind april - begin juni.

Nest: 5 - 6 eieren, 1 legsel, nest in hardhouten of zachthouten loofbomen (rotte plekken in oude bomen).

Broedtijd: 11 - 14 dagen

Beheer: ontwikkel oude en structuurrijke bosgebieden met een extensief bosbeheer, laten liggen van dood hout, behoud gezonde, oude eiken, verminder de recreatiedruk.

Invasieve exoot

Zwarte specht (*Dryocopus martius*)

Classificatie: vogels, spechtvogels

Statuut: bijlagesoort vogelrichtlijn, categorie 2, bijna in gevaar

Lengte: 45 - 55 cm

Spandwijdte: 64 - 68 cm

Gewicht: 250 - 370 g

Herkenning: zwart verenkleed, ivoorkleurige snavel en witte ogen. Volledig rode kruin bij mannetjes en een rode achterkruin bij vrouwtjes.

Verspreidingsgebied: voornamelijk Centraal- en Noord Europa, niet aanwezig in het Verenigd Koninkrijk, IJsland en grote delen van Zuid-Europa.

Leefgebied: oude, grote naald-, loof- en gemengde bossen met veel beuken, dood hout en open ruimten voor een vrije aanvlucht naar het hol.

Levenswijze: standvogel (trekt niet en blijft in het broedgebied)

Voeding: voornamelijk (hout)mieren, alsook rupsen, spinnen, kleine slakken en in geringe mate plantaardig voedsel.

Voortplanting: maart - mei

Nest: 3 - 5 eieren, 1 legsel per jaar, nest in een dikke loofboom.

Broedtijd: 12 - 14 dagen, vliegvlug na 24 - 31 dagen.

Beheer: bevorder de mierenstand (door jonge naaldbomen te laten staan), behoud oude beuken/Amerikaanse eiken (als broedplek), dood hout en open plekken en verminder de recreatiedruk.

Siberische grondeekhoorn (*Eutamias sibiricus*)

Oorsprong: Azië

Status ISEIA: alarmlijst B1

Beschrijving: een kleine grondeekhoorn met bruingrijze, oker of zandkleurige vacht op de bovenzijde met vijf zwartbruine lengtestrepen op de rug, twee donkere strepen aan weerszijden van de kop, en een witte buik en keel.

Ecologische impact: wanneer hoge dichtheden gecombineerd worden met een te laag natuurlijk voedselaanbod, brengen grondeekhoorns veel schade toe aan landbouwgewassen, boomgaarden en groenteteelt. Ook jonge bosaanplantingen en de zaadoogst van vele wilde planten, zoals ceder en hazelaar, worden soms zwaar aangetast. Er kan ook voedselcompetitie optreden met andere zaadetende zoogdieren en vogelsoorten: een dalende trend van de meeste populaties van grondbroedende vogelsoorten wordt vaak toegeschreven aan de grondeekhoorns, maar hiervoor zijn momenteel nog geen bewijzen voor. Ook het effect op de inheemse rode eekhoorn is onbekend. Tot slot zou de soort kunnen bijdragen tot een verhoogd risico op overdracht van de ziekte van Lyme.

Hoe bestrijden: Er is momenteel geen beheerprocedure van kracht in Vlaanderen. Eigenaars die het dier in bezit hadden op 3 augustus 2016, of aankochten tussen 3 augustus 2016 en 3 augustus 2017, mogen het als huisdier houden tot de natuurlijke dood ervan, op voorwaarde dat ontsnapping en voortplanting onmogelijk is. Wanneer de grondeekhoorn weggevangen wordt, kan dit best met een inlooppkooi met lokmiddel.

Is jouw bos goed verzekerd?

Auteur: Jurgen Tack

Bronnen: ANB, KBBM, AMIFOR

Bosbeheerders zijn vaak gepassioneerde private eigenaars met kleine of grote percelen. Ze besteden vaak zeer veel aandacht aan het beheer van hun bos. Wat vaak vergeten wordt, is dat er in een bos ook wel eens iets fout kan gaan. Dan is het uiteraard van het grootste belang om goed verzekerd te zijn. In dit artikel geven we toelichting bij de bestaande bosverzekeringen in Vlaanderen.

Verzekering Burgerlijke Aansprakelijkheid - Vlaamse overheid

De Vlaamse overheid heeft voor alle bossen (zowel openbaar als privé) in Vlaanderen een polis burgerlijke aansprakelijkheid afgesloten via Ethias. Bosbeheerders kunnen dus terugvallen op deze polis als ze aansprakelijk worden gesteld voor schade aan recreanten ten gevolge van het toegankelijk zijn van hun bouseigendommen (er dient wel een toegankelijkheidsregeling te zijn). De polis burgerlijke aansprakelijkheid kan enkel worden ingeroepen wanneer de recreant de toegankelijkheidsregels van het betreffende gebied heeft opgevolgd. Met deze verzekering wil het Natuur en Bos van de Vlaamse overheid eigenaars van bossen en natuurresevaten ondersteunen bij het toegankelijk stellen van hun eigendommen.

In welke gevallen komt deze verzekering tussen?

De verzekering dekt (zowel lichamelijke als materiële) schade aan personen die gebruik maken van bossen en natuurresevaten in Vlaanderen, conform de geldende toegankelijkheidswetgeving en -regels van het betreffende gebied.

Indien de recreant zich op de parkings en toegangswegen van het betrokken terrein bevindt of op wegen langs een natuurreservaat of bos, is de burgerlijke aansprakelijkheid van de beheerder eveneens gedekt. Indien aangestelden van de beheerder (bv. bosarbeiders) of vrijwilligers schade veroorzaken aan derden, dan is de aansprakelijkheid van de beheerder ook verzekerd. Dit geldt ook voor schade veroorzaakt door dieren.

Deze polis komt enkel tussen bij gebrek aan of na tussenkomst van de verzekering onderschreven door de eigenaars van de bossen en natuurresevaten.

Gebeurt een ongeval door het niet-naleven van het geldende

Brand © Gerchmann vs Prokopy

toegankelijkheidsreglement dan komt de verzekering niet tussen en moet de schade gedragen worden door de recreant zelf.

Als de toegankelijkheid beperkt blijft tot het verlenen van toegang voor voetgangers op de boswegen overeenkomstig artikel 10, § 2 en § 3 van het Bosdecreet, vervalt de verplichting tot opmaak van een toegankelijkheidsregeling (op basis van wijziging aan artikel 12 §4 van het Bosdecreet van 20 april 2012) en indien een bezoeker zich aan de regels van de toegankelijkheid heeft gehouden (in voorkomend geval zijn dat dus enkel voetgangers op de wegen) dan zal de polis tussenkomen indien de beheerder burgerlijk aansprakelijk wordt gesteld voor de schade aan de bezoekers.

Uitsluiting van waarborg

- schade bij een jachtongeval;
- schade door gebruik van motorrijtuigen;
- schade bij organisatie van allerlei wedstrijden;
- indien er schade is aan derden die niet te gast zijn in het bos of natuurreservaat (bv. schade aan de omheining van een landbouwer) komt de verzekering eveneens niet tussen;
- burgerlijke aansprakelijkheid die persoonlijk ten laste van vrijwilligers kan worden gelegd.

Voorbeeld ter verduidelijking

De verzekering komt enkel tussen wanneer de beheerder aansprakelijk gesteld wordt bij een ongeval met schade aan derden in zijn bos. Dit wordt verduidelijkt met volgend voorbeeld: Een tak breekt af van een schijnbaar gezonde boom en veroorzaakt een ongeval. Aan deze boom is uitwendig niets te zien, maar hij is binnenin rot. Hierdoor kan de beheerder verantwoordelijk worden gesteld (als zijnde bewaarder van een gebrekkige zaak). Indien de beheerder ook effectief aansprakelijk wordt gesteld, komt de verzekering tussen. Als

er discussie ontstaat omwille van een fout (onzorgvuldig handelen) of een gebrek (een zaak met een afwijkend kenmerk, die bij normaal gebruik schade kan veroorzaken) kan een rechtbank oordelen wie de schade moet betalen. Zoals gezegd komt de verzekering niet tussen wanneer de recreant de toegankelijke boswegen verlaat, zonder toestemming en zo een ongeval overkomt. Dus hier geldt niet automatisch: er is schade, dus er is automatisch ook aansprakelijkheid van de beheerder! Daarom is het als beheerder van het grootste belang zelf geen uitspraken te doen omtrent het eventuele ongeval, maar zo snel mogelijk de gespecialiseerde diensten in te schakelen. Wacht het oordeel van Ethias af en verwijz ook het slachtoffer door naar Ethias.

Meer informatie

<https://www.vlaanderen.be/verzekering-burgerlijke-aansprakelijkheid-voor-beheerders-van-bossen-en-natuurreservaten>

Verzekering Burgerlijke Aansprakelijkheid – Koninklijke Belgische Bosbouwmaatschappij

Vaak heeft een private eigenaar geen interesse om zijn bos open te stellen voor het publiek. Wanneer dat occasioneel wel gebeurt, valt deze openstelling vaak niet onder de openstelling zoals deze door ANB wordt gedefinieerd. In dit geval kan je beter de voorkeur geven aan de (betalende) verzekering die door de Koninklijke Belgische Bosbouwmaatschappij (KBBM) wordt aangeboden en die ook toegankelijk is voor jou als lid van Landelijk Vlaanderen (opgelet: vanaf 2021 dien je dan te kiezen voor het gecombineerde lidmaatschap LV-KBBM).

In welke gevallen komt deze verzekering tussen?

De verzekeringspolis dekt de buitencontractuele burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de verzekerden, voor schade veroorzaakt aan derden, in hun hoedanigheid van eigenaar, naakte eigenaar, vruchtgebruiker, bewaarder of beheerder van wouden, bossen, bosjes, populierenbossen, hagen, alleenstaande bomen of bomen in rij, of als opdrachtgever van hun aangestelden in het beheer van deze goederen, en van hun kinderen.

De waarborg dekt lichamelijke, materiële en immateriële schade. De waarborg omvat:

- de schade die voortvloeit uit het beheer van de bossen;
- de materiële schade geleden door de aangestelden tijdens of ter gelegenheid van hun functie;
- de materiële schade veroorzaakt aan de goederen van anderen door brand of ontploffing waarvoor de verzekerden aansprakelijk zouden worden gesteld.

Bijzonderheden betreffende de bossen, vijvers en waterlopen

Schade toegebracht aan derden in een privébos dat toegankelijk is voor het publiek, maar ook in de omgeving van vijvers en waterlopen, wordt gedekt onder de hierna beschreven dubbele voorwaarde:

- deze bossen, vijvers en waterlopen worden in goede staat gehouden en als goede huisvader onderhouden door de verzekeringsnemer;
- er worden voorzorgsmaatregelen genomen om ongevallen te vermijden (verboden toegang tot werven en gevaarlijke terreinen; veiligheidshelmen...).

Uitsluiting van waarborg

Is uitgesloten van de waarborg: alle schade die rechtstreeks veroorzaakt wordt door een handeling van bosontginning zoals het kappen, uitslepen en vervoeren van bomen, uitgevoerd door een derde voor rekening van de verzekerde.

Zijn eveneens uitgesloten van de waarborg:

- de zones in een stedelijke omgeving en in de agglomeraties (bomen in een stad, dorp en recreatieve zones);
- de zones met recreatieve activiteiten (camping, toeristisch pret-park...).

Verzekerde bedragen

Alle lichamelijke, materiële en immateriële schade vermengd is gedekt tot maximum € 2.500.000 per schadegeval.

De verzekeringspolis omvat een luik "Rechtsbijstand". Vivium zal de verdediging op zich nemen van de verzekerde voor de strafrecht-bank waarvoor hij is gedagvaard als gevolg van een feit gedekt door zijn polis "BA Bos". De rechtsbijstand kan ook tussenkomen in het kader van een burgerlijke procedure.

Samenvattend overzicht van de dekking van de "BA Bos"-verzekering

Dekking van de "BA Bos"-verzekering	Maximum gedekt bedrag per schadegeval
Lichamelijke, materiële en immateriële schade vermengd. De plafonds zijn de volgende:	€ 2.500.000
• Zuiver immateriële schade.	€ 750.000
• Materiële en immateriële schade veroorzaakt door brand, vuur, ontploffing, rook en water.	€ 2.500.000
• Materiële en immateriële gevolgschade veroorzaakt door milieuaantasting en burenhinder.	€ 750.000
Rechtsbijstand	€ 25.000
Insolventie van derden	€ 6.200

Niet-geïndexeerde franchise(s)

De algemene vrijstelling voor materiële en immateriële schade, per schadegeval, wordt vastgelegd op 15 % van het bedrag van de schade, met een minimum van € 750 en een maximum van € 2.500. Voor lichamelijke schade is er geen vrijstelling.

Toegangsvoorwaarden

Om te kunnen genieten van de "BA Bos"-verzekering moet de boseigenaar lid zijn van de KBBM en in orde zijn met zijn lidmaatschapsbijdrage.

Tot het einde van 2020 ben je als lid van Landelijk Vlaanderen automatisch ook lid van de KBBM. Vanaf 2021 dien je te opteren voor het gecombineerde lidmaatschap.

- **verplichte oppervlakte:** de verzekerde is verplicht om alle beboste percelen aan te geven die gelegen zijn in België en waarvan hij eigenaar is. Indien bij een schadegeval blijkt dat het lid niet al zijn beboste oppervlakten (bos, bosjes, populierenbos) waarvan hij eigenaar is, heeft aangegeven, dan zal hij niet als verzekerde worden beschouwd.

- **optionele oppervlakte aan landbouwgrond:** De verzekerde is vrij om zijn landbouwgronden niet te verzekeren. Indien hij beslist om zijn hagen, alleenstaande bomen of bomen in rij van zijn landbouwgronden te verzekeren, dan moet hij ten minste de totaliteit van zijn kadastrale percelen beboste landbouwgrond aangeven.

Voorbeeld ter verduidelijking

Een lid van de KBBM heeft 10 ha bos (6 ha in Limburg en 4 ha in Henegouwen), een weide van 2 ha met een bomenrij en een veld van 5 ha zonder bomen. Als hij de "BA Bos"-verzekering wil afsluiten, is hij verplicht om zijn 10 ha bos aan te geven en kan hij ook zijn 2 ha weide aangeven die een bomenrij omvat.

Jaarlijkse premie

De jaarlijkse premie omvat:

- een eenmalig forfait van € 50;
- een bijkomende som van € 1,25 per hectare aan wouden en bossen.

Voorbeeld:

Een lid van de KBBM, eigenaar van 10 ha bos, betaalt voor de dienst "BA Bos" € 50 + 10 x € 1,25, zijnde € 62,5 voor een dekking gedurende 12 maanden.

De kosten en taksen zijn inbegrepen.

Meer informatie

<https://www.srfb.be/nl/verzekeringen/>

Brandverzekering - AMIFOR

Onze zomers worden onmiskenbaar droger en warmer ten gevolge van de klimaatwijziging. Dat heeft een onmiddellijk effect op de samenstelling, de productiviteit en het voorkomen van pestorganismen in onze bossen. Maar periodes van grote droogte zoals we de afgelopen 3 jaar hebben gehad maken onze bossen ook kwetsbaarder. Het risico op bosbranden neemt immers gestaag toe. Ook hier is het belangrijk om goed verzekerd te zijn.

Voor het verzekeren van bosbranden werkt Landelijk Vlaanderen samen met NTF, KBBM en PEFC. Samen zijn ze toegetreden tot de verzekeringsmaatschappij AMIFOR met het oog op het betaalbaar verzekeren van private en publieke bossen tegen brand.

Alle mogelijke bostypes (loof- en naaldbossen) ongeacht hun leeftijd zijn verzekerbare. Voorwaarde is dat de verzekeringsnemer al zijn naaldbossen van minder dan 35 jaar opneemt binnen het verzekeringscontract.

AMIFOR hanteert een makkelijke en logische opbouw van de premie, ongeacht het type bos of de wijze waarop werd aangeplant: € 3,20/ha met een minimum van € 20 per dossier. Voor publieke eigenaars is er een afzonderlijk tarief. Per claim is er wel een franchise van € 350.

Meer informatie

<http://www.amifor.be/nl>

MEERSMAN & VAN KEER
ADVOCATENASSOCIATIE

- > *Landbouwrecht en de pachtwet*
- > *Eigendomsrecht ~ erfdienstbaarheden ~ recht van uitweg*
- > *Omgevingsrecht*
- > *Erfrecht ~ vereffening-verdeling en overdracht van het familiale landbouwbedrijf*
- > *Dieren: koop - verkoop - aansprakelijkheid*

Willem Tellstraat 22, B-9000 GENT
Fax 09 225 73 26 - meersman.vankeer@adv-mvk.be

Tel. 09 225 80 30
www.adv-mvk.be

Bos

Een blik op de kenmerken van bos in Vlaanderen

Eerste resultaten van twee opeenvolgende Vlaamse bosinventarisaties

Auteur: Leen Govaere, Natuur en Bos van de Vlaamse overheid - Bron: Govaere, L. (2020) Een blik op de kenmerken van bos in Vlaanderen – eerste resultaten van twee opeenvolgende Vlaamse bosinventarisaties. (Dit artikel verscheen eerder al in de Bosrevue.)

Sinds 1997 volgt Natuur en Bos van de Vlaamse overheid de toestand van het bos op met behulp van de Vlaamse bosinventaris. Die bestaat uit een permanent meetnet van 27.163 steekproefpunten, ontstaan door een fictief raster van 1 op 0,5 km over Vlaanderen te leggen. Elk snijpunt waar bos aanwezig is op luchtfoto wordt opgemeten, waarbij zowel de houtachtige als de kruidachtige vegetatie in beeld wordt gebracht. Het volledige meetnet werd een eerste keer opgemeten in de periode 1997-1999, wat in 2000 resulteerde in het rapport Waterinckx *et al.*, 2000.

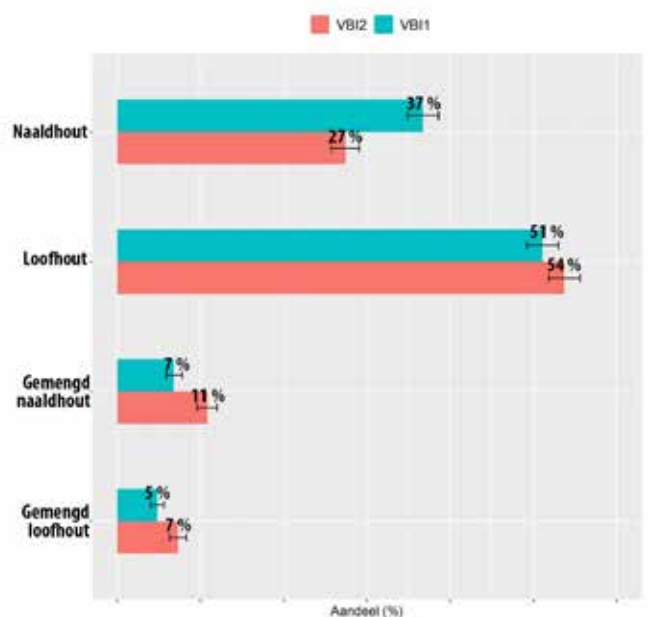
In 2009 startte de 2de bosinventaris. Deze keer werd een meetcyclus van 10 jaar gehanteerd. Dat wil zeggen dat gedurende een periode van 10 jaar, jaarlijks 10 % van de meetpunten werd opgemeten. Deze nieuwe aanpak betekent natuurlijk ook dat het 10 jaar wachten was op de volledige resultaten van de 2de bosinventaris. Vanaf nu zal er meer continu gerapporteerd worden, vermits al in mei 2019 gestart werd met de 3de bosinventaris. Er is dus geen tussenperiode van 10 jaar geweest vooraleer de nieuwe, 3de, meetcampagne op te zetten. Net als bij de 2de bosinventarisatie worden ook nu jaar na jaar 10 % van de meetpunten opgemeten.

In maart 2019 werden de laatste proefvlakken van de 2de bosinventaris op terrein afgewerkt. Van de 27.163 punten bleek iets meer dan 10 % in bos gelegen. Omdat er nu 2 meetcycli volledig zijn afgewerkt, is er voor de 1ste keer een goede inschatting mogelijk van de veranderingen in de toestand van het bos in Vlaanderen over de voorbije decennia. In dit artikel verkennen we de grote lijnen die zich aftekenen na de eerste analyses, met focus op de ecologische en economische bosfunctie.

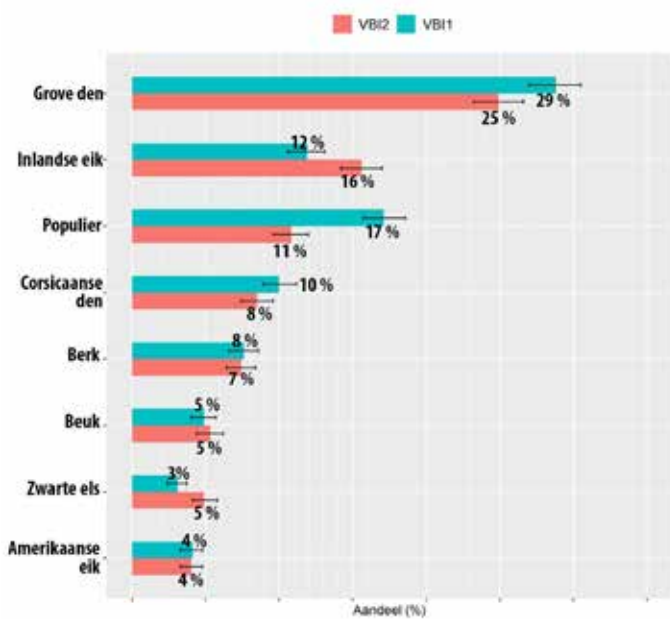
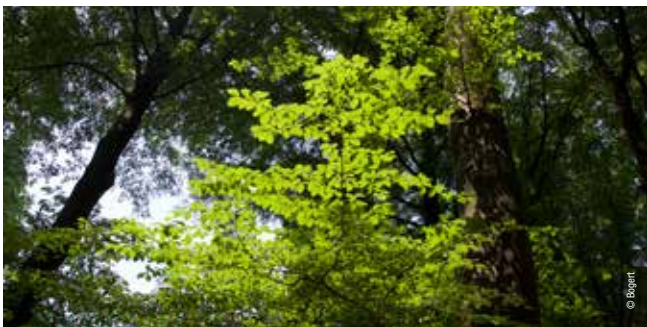
Omvorming (loopt volop)

Dat de bossen in Vlaanderen zijn geëvolueerd over het laatste decennium, is duidelijk. Bossen zijn meer divers dan vroeger en het aantal inheemse boomsoorten neemt toe ten koste van exoten. Dat geldt zowel op stamniveau (het voorkomen van de boomsoort), als op bestandsniveau (het voorkomen van de boomsoort als hoofdboomsoort in het bestand).

Het aandeel bosbestanden waar het grondvlak voor meer dan 80 % uit naaldhout bestaat, is significant gedaald, van 37 % naar 27 %. **Figuur 1** toont aan dat deze bestanden zijn opgeschoven richting gemengd naaldhout en gemengd loofhout, waar naaldhout nog maximaal 50 % van het grondvlak inneemt. De bestanden waar loofhoutsoorten meer dan 80 % van het grondvlak uitmaken, stijgen weliswaar (nog) niet significant. Grove den, populier en Corsicaanse den verliezen aan belang als hoofdboomsoort (**figuur 2**). Waar grove den vroeger in 1 op 3 Vlaamse bosbestanden de hoofdboomsoort was, is dit nu slechts het geval in 1 op 4 bestanden.

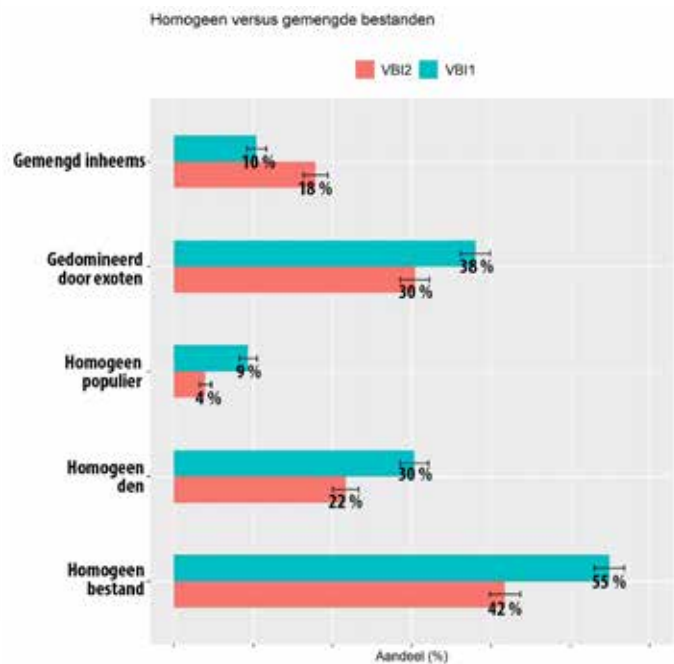
Figuur 1: Aandeel per bestandstype (LH : grondvlak LH >80 %; gemengd LH : 50 % < grondvlak LH < 80 %).

Figuur 2: Aandeel bestanden per hoofdboomsort (een hoofdboomsort neemt > 80 % van het grondvlak in).

De stijging van inlandse eik als hoofdboomsort is opvallend.

Ook de overige loofhoutsoorten, m.u.v. populier en Amerikaanse eik, vertonen een stijging ten opzichte van de eerste bosinventaris. Tussen beide meetcycli is in Vlaanderen ruim 10.000 ha omgevormd (figuur 3), via actief beheer of spontaan, waarbij men weg evolueerde van de bestanden met vooral niet-inheemse boomsoorten in de bovenetage. De omvorming van (homogene) naaldboutbestanden is duidelijk ingezet.

Figuur 3: Aandeel bestanden volgens mengingsvorm.

Amerikaanse vogelkers (niet gedaald in voorkomen)

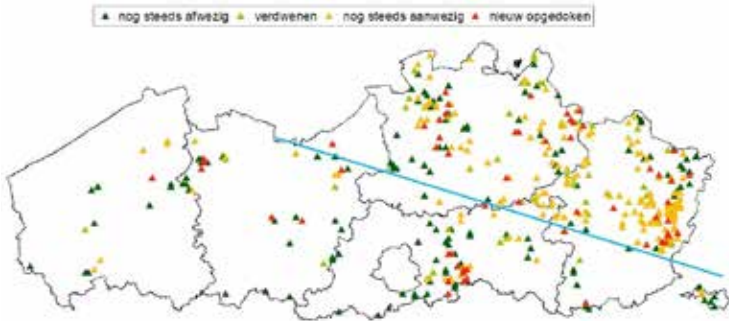
Vandaag zien we significant meer gevestigde verjonging van Amerikaanse vogelkers dan voorheen (analyse beperkt tot de zandige regio's). Het aantal plots waar doorgroeivende verjonging (stammen hoger dan 2 m) voorkomt, is toegenomen van 1 op 5 naar 1 op 4. Tot eind de jaren 80 werd Amerikaanse vogelkers enkel verwijderd

wanneer ze een hindernis vormde bij dunningen. In 1994 startten de eerste projecten waar de soort op een planmatige, systematische manier werd bestreden. Dit gebeurde over aaneengesloten oppervlaktes van ongeveer 1.000 ha en werd minstens 20 jaar opgevolgd. Vanaf ongeveer 2006 – dus kort voor de start van de 2de bosinventaris – nam de bestrijding van Amerikaanse vogelkers exponentieel toe, maar versnipperde de aanpak.

Figuur 4 toont de evolutie van het voorkomen van de soort. Kijken we naar het dekzandgebied, min of meer het gebied ten noorden van de blauwe lijn, dan zien we een beperkt aantal lichtgroene driehoekjes, steekproefpunten waar de soort verdwenen is. Veel opvallender echter zijn de gele en rode driehoekjes, steekproefpunten waar de soort nog steeds voorkomt of pas na 2000 opgedoken is.

Wat we hieruit kunnen leren, is dat je bij het beheer van bossen rekening dient te houden met de ecologie van de soort in kwestie en in staat moet zijn een beheer over verschillende decennia vol te houden.

Een meer holistische benadering is dan ook aangewezen bij de aanpak van Amerikaanse vogelkers: bossen weerbaarder maken door pleksgewijs inbrengen van kloempjes (mini verjongingsgroepjes), bij het dunnen meer aandacht besteden aan hoeveel licht er door de kruinen heen dringt, en in de jonge fase inheemse boompjes bevoordelen met technieken zoals knikken en breken van Amerikaanse vogelkers.

Figuur 4: Evolutie van voorkomen van Amerikaanse vogelkers in de vegetatie-proefvlakken van de Vlaamse bosinventaris.

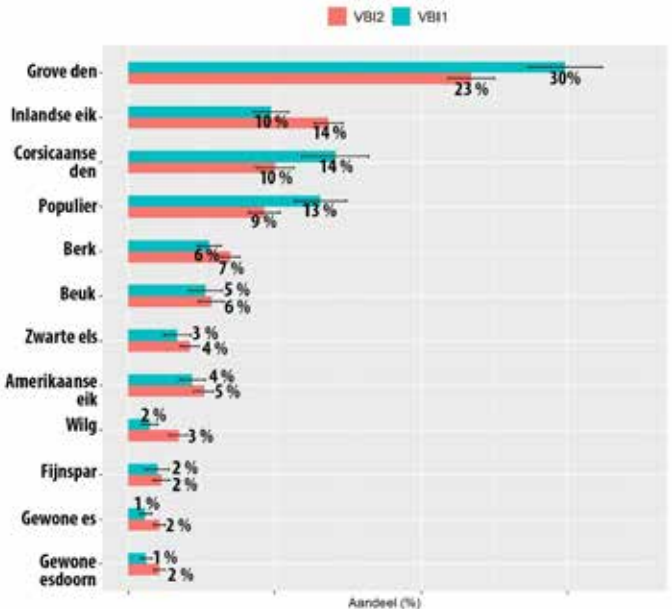
Houtvoorraad (neemt fors toe)

Tussen de 1ste en de 2de bosinventaris is het gemiddelde bestandsvolume gestegen van 216 m³/ha naar 274 m³/ha. Het gemiddelde van de lopende jaarlijkse aanwas per ha is in Vlaanderen ook hoger dan tot nu toe gedacht. Op basis van tussentijdse analyses op 75 % van de gegevens, bedraagt die zelfs meer dan 10 m³/ha! De volledige dataset wordt momenteel geanalyseerd, uitgebreide resultaten over de geschatte aanwas in Vlaanderen volgen begin 2020.

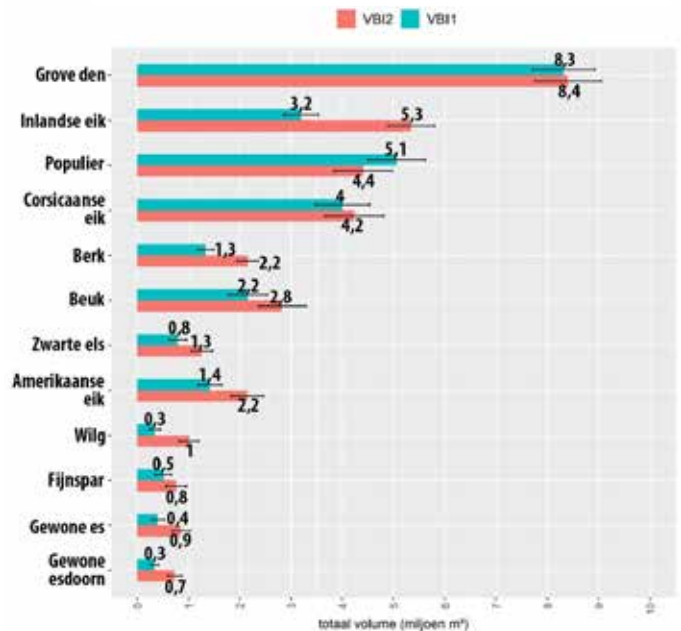
Op basis van volume en grondvlak blijft grove den de belangrijkste boomsoort in Vlaanderen.

Niettegenstaande het procentuele aandeel van grove den in Vlaanderen gedaald is van 30 % naar 23 % (figuur 5), is het absolute

volume van grove den niet gedaald maar licht gestegen. Het verlies aan 'gewicht' ten opzichte van andere boomsoorten wordt teniet gedaan door de significante stijging van de bestandsvoorraad in Vlaanderen. Dit maakt dat grove den als individuele boom in relatieve én in absolute cijfers nog steeds het meeste bijdraagt aan de houtvoorraad in Vlaanderen (figuur 6).

Figuur 5: Grondvlakaandeel per boomsoort.

Figuur 6: Totaal volume per boomsoort.

Voor populier is dit effect er ook, maar minder uitgesproken. Het aandeel bestanden waar populier in grondvlak domineert, maakt een val van 17 % naar 11 % (figuur 2). Toch blijft het totale volume populier in Vlaanderen op een hoge 3de plaats (figuur 6), slechts één trapje lager dan tijdens de eerste meetcyclus. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de vestiging van een nevenetage van inheemse boomsoorten succesvol is gebeurd en dat de Vlaamse populierenbestanden zijn opgeschoven richting gemengde bestanden met

populier in de oudere leeftijdsklassen. Voor de stijgers in procentueel aandeel van het bestandsgrondvlak (inlandse eik, beuk, berk en zwarte els), is de stijging in absoluut volume des te groter als gevolg van het gecombineerde effect van ingroei van jonge exemplaren en de groeiende populatie aan zwaardere bomen. De opbouw van biomassa lijkt het gevolg van een combinatie van factoren. Het bosbeeld van homogene bestanden met slechts één etage is absoluut minder prominent aanwezig in het Vlaamse boslandschap.

De omvorming van bestanden bracht een rijkere bestandsstructuur met zich mee en resulteerde tevens in een hogere biomassa per hectare.

We zien het aandeel aan bestanden met 3 of meer diameterklassen (zijnde 0-20 cm, 20-40 cm, 40-60 cm, > 60 cm) stijgen van gemiddeld 39 % naar gemiddeld 68 %. Gerelateerd daaraan zien we ook dat de kans op voorkomen van 3 vegetatielagen of meer nu significant hoger is (van 85 % naar 94 %).

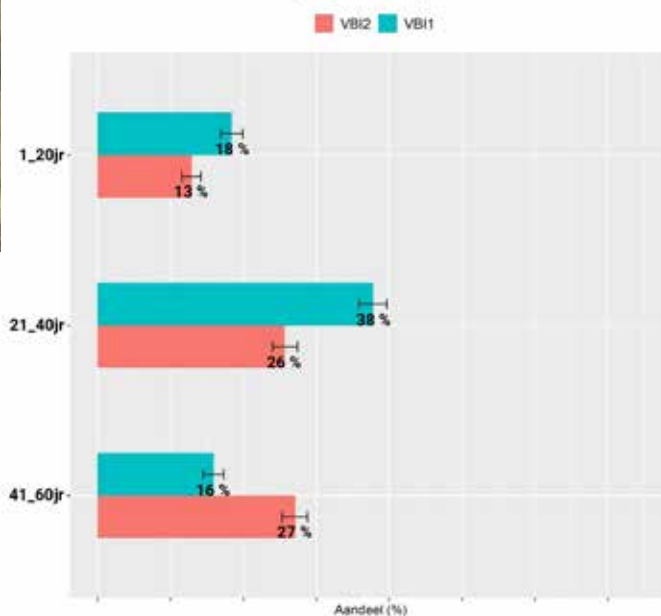
Het gemiddeld aantal boomsoorten per bestand is eveneens hoger dan ruim 10 jaar geleden. De kans om een bestand met slechts 1 of 2 diameterklassen aan te treffen is tussen beide meetcycli gehalveerd.

Minder structuurarme bossen en/of minder jonge bestanden?

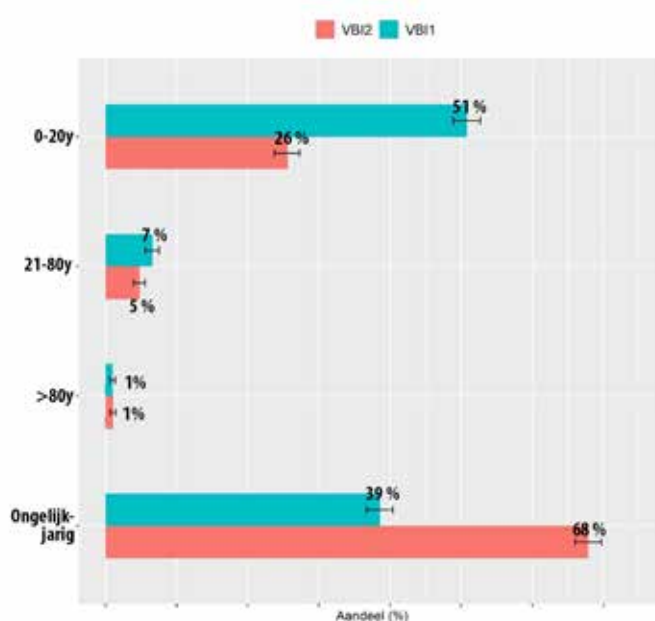
Vinden we misschien gewoon minder bestanden met weinig diameterklassen en weinig boomsoorten omdat het aandeel jonge aanplanten daalde? Deze vraag is niet zo makkelijk te beantwoorden: zonder gegevens als datum van aanplant en informatie over het gevoerde beheer is het immers uitermate moeilijk om op terrein de bestandsleeftijd correct in te schatten. We veronderstellen dat de inschatting van de jongste leeftijdsklassen het minst foutgevoelig is. Om die reden bekijken we enkel de jongste leeftijdsklassen, nl. 1-20 jaar, 21-40 jaar en 41-60 jaar. **Figuur 7** toont een significante daling van de 2 jongste leeftijdsklassen. **Figuur 8** tracht de subjectiviteit van leeftijdsinschatting op terrein te corrigeren door leeftijdsklasse te combineren met voorkomen van diameterklasse.

Als ongelijkjarige bestanden werden alle bestanden met 3 of meer diameterklassen (klassen van 20 cm diameter) beschouwd. Als

1-20 jaar namen we bestanden waar enkel diameterklasse 1-20 cm voorkomt (tenzij de hoofdboomsoort populier is, dan rekenden we tot 40 cm), leeftijdsklasse 21-80 jaar bevat gelijkjarige bestanden waar een maximum diameter van 60 cm voorkomt. De oudste leeftijdsklasse van > 80 jaar bevat gelijkjarige bestanden met bomen in de grootste diameterklasse van > 60 cm of dikker.

Figuur 7: Aandeel bestanden in de jongste leeftijdsklassen.

Figuur 8: Aandeel bestanden in afgeleide leeftijdsklasse.

Beide benaderingen tonen aan dat de omslag tussen beide periodes zich voornamelijk situeert in de klasse 1-20 jaar en bij de ongelijkjarige bestanden. Bestanden zijn ouder geworden en/of zijn opgeschoven naar een ongelijkjarige bestandsleeftijd. Het aandeel jonge bestanden (klasse 1-20 jaar) is zeer sterk gedaald. Er is dus een zekere veroudering van bos in Vlaanderen aan de gang, als gevolg van gewijzigde beheerkeuzes. We zien dit heel duidelijk bij onze

meest voorkomende boomsoort, de grove den. De meeste dennen in Vlaanderen zitten nu in leeftijdsklassen 40-80 jaar (36 % in klasse 41-60 jaar, 33 % in klasse 61-80 jaar).

80 jaar geleden was een bedrijfstijd voor grove den nog 40 jaar. Nu wordt minder met bedrijfstijden gewerkt en gaat men ervan uit dat een toekomstboom van grove den op Vlaamse zandgronden vitaal blijft groeien tot minstens ongeveer 140 jaar. De mijnhoutaanplantingen zijn in omvorming naar gelaagde, structuurdiverse bossen met minder, maar oudere dennen in de bovenetage en meer loofhout in de nevenetage.

Echt oude bosbestanden zijn momenteel nog ondervertegenwoordigd (voor grove den bv. is slechts 2 % ouder dan 80 jaar). Hetzelfde geldt echter ook voor jong bos: slechts 2 % van de bestanden Grove den is jonger dan 20 jaar.

Een bosuitbreiding van 4.000 ha deze regeerperiode zoals voorzien in het regeerakkoord, kan de broodnodige aanvulling betekenen in de leeftijdsklasse 1-20 jaar. Dit zou op niveau Vlaanderen opnieuw zorgen voor een meer evenwichtige verdeling van de verschillende leeftijdsklassen.

Heeft de vastgestelde omvorming ook geleid tot meer biodiversiteit?

De resultaten van de bosinventarisatie bevestigen dat het bos evolueerde in de door het beleid gewenste en gestimuleerde richting. Aanzienlijke oppervlaktes monoculturen, aangeplant na de wereldoorlogen, zijn omgevormd of in omvorming naar gemengde, ongelijkjarige bossen met hogere natuurwaarde en een hogere weerbaarheid tegen gevolgen van klimaatverandering. Zo evolueert het Vlaamse bos gunstig op het vlak van dood hout en dikke bomen. Er is significant meer staand dood hout en de kans om dood hout (staand of dood) aan te treffen in bos is gestegen. Voor liggend dood hout is de vergelijking tussen beide meetcycli moeilijker te maken aangezien in 2009 het meetprotocol voor liggend dood hout aangepast werd.

De 2de bosinventaris schat dat 7% van de totale houtvoorraad dood hout is.

Dit is een significante stijging ten opzichte van de eerste bosinventaris en aanzienlijk meer dan de vooropgezette 4 % uit de Criteria Duurzaam Bosbeheer.

Wat het voorkomen van dikke bomen betreft, is de kans om in bos een boom tegen te komen met een diameter > 1 m verdrievoudigd (van bijna nihil tot 2,3 %). Een boom > 80 cm vind je sneller, in 1 op 10 van de steekproefpunten. Of bijgevolg de kruidlaag en fauna evolueren naar meer biodiversiteit, vertelt de bosinventaris ons niet. De bosinventaris meet immers geen fauna-gegevens, maar de 2de inventaris verdubbelde wel de inspanningen voor het verzamelen van vegetatie-opnames (vegetatie-opnames in alle steekproefpunten vs. in de helft van de punten tijdens de eerste meetronde). Nog niet alle gegevens zijn echter verwerkt.

Een tussentijdse analyse op 75 % van de gegevens toonde echter nog geen uitgesproken verschuivingen aan van bostypes. Immers, waar de bosbeheerder bij de omvorming van de boomlaag een

handje kan helpen, reageert de kruidlaag (die bepalend is voor de indeling in bostypes) uiteraard veel trager op deze veranderingen. Zonder verdere uitsplitsing van de analyse, bv. per bostype, ecoregio, bodemtype, gevoerd beheer, enz. is het weinig zinvol om hier in dit stadium verdere conclusies aan te verbinden. We zien wel dat de kans op het voorkomen van een zeldzame soort gedaald is.

Ellenbergindicatoren (indicatorwaarden voor een aantal abiotische factoren) geven aan dat het bos gemiddeld donkerder en kouder geworden is. Dat is niet zo verwonderlijk gezien de hogere structuurdiversiteit (meer lagen) in het bos en het gestegen volume. Voor stikstof noteren we een significante stijging.

Discussie

Begin jaren 2000 stuurde het Vlaamse bosbeleid met de Beheervisie Openbaar bos (2002) en met de goedkeuring van de Criteria Duurzaam Bosbeheer (2003) resoluut richting duurzaam, multifunctioneel bosbeheer. De start van de implementatie van deze criteria via de uitrol van de uitgebreide bosbeheerplannen viel net tussen beide meetcycli van de bosinventaris.

Onze analyses tonen aan dat de bossen op vlak van structuur en soortensamenstelling effectief evolueren in de door het beleid gewenste richting.

De omvorming naar meer gemengde, inheemse bestanden is zonder twijfel goed nieuws. Ook de toename in bosstructuur, oude bomen en dood hout is positief (maar geen eindpunt).

Alle figuren in dit artikel geven de toestand weer van het volledige bosareaal in beide periodes. Wanneer we uitsluitend kijken naar plots die continu bos zijn sinds de eerste bosinventaris en zo de impact neutraliseren van ontbossing en bebossing op voormalig ander landgebruik, stellen we vast dat er nauwelijks verschil is met het totaalbeeld zoals besproken in voorgaande figuren. Enkel voor het aandeel bestanden per hoofdboomsoort (figuur 2) zien we een klein verschil in percentages. De significante stijging van bestanden inlandse eik wordt immers een handje geholpen door bebossing, en zonder beboste en ontboste plots is de daling van bestanden met grove den als hoofdboomsoort net niet (meer) significant. In termen van 'naaldhout' als hoofdboomsoort blijft de daling even significant zonder de subset van beboste en ontboste plots als vastgesteld voor het totale bosareaal (figuur 1).

Het is aannemelijk dat, zowel voor bestaand bos als voor nieuwe bossen, de Criteria Duurzaam Bosbeheer via de instrumenten Uitgebreid Bosbeheerplan en de Beheervisie Openbaar bos hebben doorgewerkt op terrein. Dit is alvast een evolutie waar Natuur en Bos samen met vele privé-eigenaars, openbare besturen en Bosgroepen trots op mag zijn.

Intussen zijn de Criteria Duurzaam Bosbeheer herwerkt tot de Criteria Geïntegreerd Natuurbeheer, het Uitgebreid Bosbeheerplan heet nu Natuurbeheerplan type 2, 3 of 4. Ook het huidige en toekomstige bos- en natuurbeleid dringt aan op meer inheems, gemengd bos, in het bijzonder in de Speciale Beschermingszones.

De Vlaamse bosinventaris bevestigt dat bosvorming wel degelijk in gang is gezet, maar benadrukt ook dat bij elke ingreep rekening moet gehouden worden met de tijdschaal waarop een bosecosysteem evolueert, namelijk vele decennia. In een steeds sneller veranderende maatschappij en met een toenemende impact van klimaatverandering wordt het een hele uitdaging om met die verschillende snelheden om te gaan.

Dankwoord

Natuur en Bos bedankt alle eigenaars en openbare besturen die hebben meegewerkt en nog meewerken aan de bosinventaris. Er is nog veel onderzoek nodig om alle informatie uit de enorme dataset te halen. Natuur en Bos is dan ook zeer blij met de samenwerking met collega's van INBO en vele onderzoekers verbonden aan instituten en universiteiten in Vlaanderen, Wallonië en Europa. De volledige, geanonimiseerde gegevens van de bosinventaris worden vrij ter beschikking gesteld voor de duur van een onderzoeksproject.

Contact : leen.govaere@vlaanderen.be

LANDELIJK WONEN

VERKOOP AGRARISCH VASTGOED

> De gespecialiseerde makelaar mbt hoeses en gronden in buitengebied.

> Deskundige begeleiding bij verkoop van uw hoeve of aankoop van uw droomlocatie.

Op zoek of te koop, contacteer ons:

DANNY DE PAUW 0475 55 58 34
JO MULLIE 0477 52 57 82

A | G | R | O

V A S T G O E D bvba

www.agrovastgoed.be

Vlaanderen
is natuur

Bos

Welk toekomstig beleid voor bos inzake gezondheid en hout?

Aanbevelingen voor beleidsmakers, private eigenaars en initiatiefnemers uit de natuur- en gezondheidssector

Auteur: Ute De Meyer, Katriina Kilpi (projectmedewerker, BOS+) en Andries Saerens (projectverantwoordelijke, Belgische Houtconfederatie)

Bronnen: Praktijkgericht actieplan natuur en gezondheid, door Katriina Kilpi, Jeroen Heyvaert, Sanne Baeten, Henrik Jönsson en Bert De Somviele. Raadpleegbaar via www.bosforum.be

In 2017 ontwikkelde het Bosforum een nieuwe visie rond bos in Vlaanderen. Hieruit vloeiden 11 beleidswerven, of ook wel thema's, die het toekomstig bosbeleid vorm kunnen geven en waarvoor het Bosforum de uitvoering ambieert. Intussen werd er door de steun van Natuur en Bos van de Vlaamse overheid reeds één werf volledig afgerond. Binnenkort eindigt ook de tweede werf.

Werk Bos en Gezondheid

Tijdens de coronacrisis riep de overheid op om "in uw kot te blijven", maar anderzijds ook om te voet of met de fiets naar buiten te trekken en te blijven bewegen, mits inachtneming van de afstandsregels. Hierdoor vonden steeds meer mensen opnieuw de weg naar het bos en de natuur om te ontspannen, te sporten of om verkoeling te zoeken. Verschillende bos- en natuurgebieden werden overstelpt, waardoor er zelfs richtlijnen werden uitgevaardigd. De coronacrisis onderstreepte niet enkel het belang van nabij toegankelijk groen, maar ook de relatie tussen bos en gezondheid.

De gezondheidsfuncties van bos werden al uitvoerig beschreven in de Toekomstvisie Bos en Samenleving, waarin het Bosforum via een beleidswerf ijverde voor een meer duidelijke rol voor bos en natuur in de gezondheidssector en een betere samenwerking tussen beide beleidsvelden. Hoewel tot op heden het concept nog weinig weerklank vond binnen de betrokken sectoren, zou door de coronacrisis hier wel eens verandering in kunnen komen. Wanneer men hiermee aan de slag zou gaan, kunnen de conclusies van de werf reeds als nuttig startpunt dienen.

Praktijkgericht actieplan natuur en gezondheid

Het doel van deze werf was om vanuit gedetecteerde *good practices* uitdagingen, opportuniteiten en werkpunten te beschrijven die tot nuttige aanbevelingen kunnen leiden. En dit zowel voor bevoegde beleidsmakers en uitvoerders als voor vertegenwoordigers van de betrokken sectoren. Hiervoor werden 24 projecten en (publieke en private) groen-, bos- en natuurbeheerders bevestigd. Van elk geselecteerd project werd een gedetailleerde SWOT-verkenning gemaakt voor de implementatie van gezondheidsvoordelen van groen, bos en natuur in het kader van natuurbeheer en de gezondheidspraxis. De bevindingen uit de praktijkgevallen werden op de afsluitende studiedag (van Natuur en Bos en het Bosforum, in samenwerking met het Netwerk Natuur en Gezondheid, op de terreinen van de zorginstelling PC Bethanië in Zoersel) getoetst aan de praktijk. De resultaten van die dag werden mee verwerkt in het eindrapport, namelijk het Praktijkgericht actieplan natuur en gezondheid. Deze brede waaier aan aanbevelingen is raadpleegbaar op www.bosforum.be.

Hieronder sommen we de voornaamste resultaten van de bevestiging op, alsook de aanbevelingen voor een praktijkgericht actieplan om nieuwe of lopende projecten te optimaliseren.

Aanbevelingen en aandachtspunten om de kwaliteit van de activiteiten te verbeteren

- Succesvolle activiteiten zijn vaak (en bij voorkeur) kleinschalig en vergen een flexibele, inclusieve aanpak die met de doelgroep rekening houdt. Ook de regelgeving met betrekking tot natuur en gezondheid zou meer flexibiliteit moeten toelaten.
- Er is vaak weinig degelijke monitoring en evaluatie van bestaande activiteiten, omwille van een gebrek aan bewustzijn over het belang van degelijke evaluaties of door een gebrek aan tijd.
- De private sector kan, veel meer dan vandaag het geval is, betrokken en gestimuleerd worden om rond dit thema een grotere rol te spelen. Daarbij is echter ook sensibilisering noodzakelijk, bv. over de ecologische draagkracht van de natuur waarin de activiteiten plaatsvinden

© J.M. Natuurbeleving

en over kwaliteitsvolle, *evidence based* benaderingen van het gezondheidswerk.

- De nood bij (jonge) kinderen om meer in contact te komen met natuur is zéér groot.

Aanbevelingen om de kwaliteit van de initiatiefnemers te verbeteren

- Stimuleren en ondersteunen van nieuwe natuurgerichte initiatieven in de privésector zoals gedeelde ruimtes en gebouwen, maar ook groepsverzekeringen en andere financiële voordelen.
- Een multidisciplinair platform/kenniscentrum/*centre of excellence* voor natuur en gezondheid dat actief kennis bundelt en verspreidt, zou een reële stimulans betekenen voor dit thema.
- Er is een hoge nood aan degelijke, meer structurele omkadering van initiatiefnemers en uitvoerders.
- Ontwikkeling van businessmodellen waardoor de (per definitie) kleinschalige en flexibele initiatieven toch op een rendabele manier georganiseerd kunnen worden (via steun aan organisatoren, klanten of groenbeheerders).
- Sensibiliseer gezondheidswerkers en klanten over de *do's and don'ts* in bos en natuur.

Aanbevelingen om de kwaliteit van de omgeving te verbeteren

- Er is nood aan meer nabij en toegankelijk bos, natuur en groen in Vlaanderen.
- Het is interessant voor boscijgenaren om actief te blijven luisteren naar wat er op het terrein gebeurt. Er is immers veel en diverse interesse in nieuwe gebieden

voor allerlei natuurbelevissen, dus ook natuurbeleving waar minimale voorzieningen voor nodig zijn. Bijgevolg is er een goede kans om een match te vinden tussen wat een boscijgenaar te bieden heeft en wat bijvoorbeeld een kleine ondernemer nodig heeft - zolang ze elkaar maar kunnen vinden.

- Er moet ook aandacht gaan naar de planning en inrichting van 'gespecialiseerde', deskundig ingerichte gezondheids- en groenzones op maat van specifieke doelgroepen. Omwille van de vaak hoge kostprijs en beheervereisten van dergelijke inrichtingen is het best om deze naar specifieke vraag in te plannen en in te richten, zonder een goede geografische spreiding uit het oog te verliezen.
- Uit de studie blijkt ook dat er nood is aan echte stiltegebieden. Dit is uiteraard een vraag die het zeggenschap van lokale

terreinbeheerders vaak overstijgt, maar in grotere gebieden en/of in samenwerking met bevoegde overheden kan in deze ook vooruitgang geboekt worden.

- Actieve ondersteuning van private bos- en natuureigenaren kan eveneens een bijdrage leveren om meer gebieden voor activiteiten gericht op gezondheidswerk op te stellen. Heel wat private boscijgenaren vinden dat er momenteel meer verantwoordelijkheden dan voordelen gepaard gaan met het openstellen van hun bos(sen) en groenruimten aan derden. Ook het toegankelijkheidsreglement is een veeleisende procedure waar niet elke eigenaar mee vertrouwd is. Daarnaast geven eigenaren aan dat overheden en lokale besturen veel beter met hen moeten samenwerken. Ze verwachten meer steun vanuit lokale en bovenlokale overheden zodat ze beter kunnen inspelen op de vraag van de overheid om meer privébossen open te stellen voor het brede publiek. Op dit moment krijgen private eigenaren slechts beperkte financiële steun om hun groengebieden open te stellen, waardoor ze zich nauwelijks geneigd voelen om hierop in te gaan. De stimulansen dekken immers de kosten en lasten niet. Echter, indien de Vlaamse overheid de bedragen van subsidies zou verhogen, de administratieve last zou verkleinen en/of meer technische of logistieke steun zou bieden (ook voor handhaving), zouden meer private bos- en natuureigenaren kunnen overwegen om hun terreinen voor het brede publiek en/of zorgorganisaties open te stellen. Het aanbieden van gezondheidsbevorderende activiteiten kan de private eigenaren ook helpen om de inkomsten te diversifiëren (bv. onder de vorm van een vergoeding voor ecosysteemdiensten).

© Kohnen & Klip

Heel wat private bouseigenaars vinden dat er momenteel meer verantwoordelijkheden dan voordelen gepaard gaan met het openstellen van hun bos(sen) en groenruimten aan derden.

Tot slot kan je in het rapport nog aanbevelingen terugvinden voor een betere overeenkomst tussen vraag en aanbod en om *good practices* op te schalen.

Conclusie

Deze studie heeft aan de hand van voorbeelden op het terrein geprobeerd een zo groot en kwaliteitsvol mogelijk aantal praktijkgerichte aanbevelingen te formuleren om de werking rond natuur en gezondheid op te schalen en te optimaliseren. Dit om ervoor te zorgen dat steeds meer Vlamingen de positieve effecten hiervan kunnen ondervinden. Net als bij de publicatie van de Toekomstvisie Bos en Samenleving van het Bosforum, geldt dat ook deze studie geen eindpunt is, maar een verdere stap naar meer natuurbeleving in kader van onze gezondheidszorg.

Stand van zaken werf Bos en Hout

Het pilootproject rond de ontwikkeling van de werf Bos en Hout binnen de Toekomstvisie Bos en Samenleving van het Bosforum is momenteel in uitvoering bij de Belgische Houtconfederatie. In februari werd er een eerste workshop georganiseerd die bouseigenaars en -beheerders met bosexploitanten, zagerijen, houthandels en overheden samenbracht. In een productieve sector waar dikwijls tegenstrijdige belangen spelen, bleek dit hoognodig. Tijdens deze workshop werd er namelijk naar oplossingen gezocht die de sector in zijn geheel kunnen versterken, zodat deze zich o.a. beter als één stem kan profileren naar de buitenwereld toe. Dit is cruciaal wil men het maatschappelijk belang van houtproductie en gebruik in een context van klimaatverandering eenduidig onder de aandacht brengen.

Naast het samenbrengen van de sector, wordt de mogelijkheid voor de invoering van de erkenningsregeling voor bosexploitanten in privébos onderzocht. Hiervoor zijn reeds de standpunten van de verschillende betrokkenen verzameld.

Als laatste stap wordt een lijst opgemaakt van nieuwe valorisatiekanalen voor brandhout, die zo hoogwaardig mogelijk moeten zijn. Ook dit is een zeer actueel onderwerp, vermits de brandhoutmarkt in Vlaanderen zo goed als ineengestort is en de verwachte, interessante innovaties van universiteiten en bedrijven die laagwaardig hout mogelijks een degelijke marktwaarde kunnen geven (bv. bioraffinage, productie van PVC uit hout...).

Het einde van het project is voorzien voor eind september 2020.

Landelijk VASTGOED ANDERS BEKEKEN

landelijk wonen

bouwkundig erfgoed

agrarisch vastgoed

#Coronacreativiteit – Recreatie inschakelen tegen wildschade

Deze zomer verscheen in de pers een bericht van landbouwers Albert en Simonne Van Goethem. Zij telen graangewassen in het Waasland die deze zomer geteisterd werden door de vele houtduiven. De vlaggen en gaskanons, die trouwens een verplichte maatregel zijn alvorens jagers mogen bestrijden, brachten geen zoden aan de dijk. De duiven wennen er immers vlug aan. Johan knutselde vervolgens een gong in mekaar, waar elke voorbijganger op kan slaan om zo de duiven weg te jagen. Het blijkt een recreatieve attractie die voldoende verstoring teweegbrengt om de oogst van de duiven te vrijwaren. Het oeuvre miste zijn effect niet tot de dag van de oogst, "zelfs als er maar 1 of 2 keer per dag werd geklopt," volgens de Van Goethems. De duiven verlieten zelfs het naburige bos als slaappleats, maar zijn intussen ook weer teruggekeerd, nu de gong even het zwijgen werd opgelegd.

Bron: Het Nieuwsblad, Gazet van Antwerpen, eigen verslaggeving

Elia waarschuwt voor overslag

Elia, beheerders van het Belgische transmissienet voor elektriciteit, waarschuwt in een nieuwe brochure voor het gevaar van overslag. Hoogspanningsinstallaties zijn levensgevaarlijk, ook op enige afstand. Dit is iets wat velen zich niet realiseren, met soms dodelijke ongevallen tot gevolg. De hoogspanningslijnen die Elia beheert, geleiden maar liefst 30.000 tot 380.000 Volt. Deze hoge voltages kunnen de elektrische lading over een grotere afstand laten overspringen. Respecteer daarom zeker 10 m afstand! Elia drukt er ook op dat je steeds goed moet opletten bij het schatten van die afstand en genoeg marge moet nemen. De draden kunnen bij wind immers tot wel 20 m uitzwaaien of bij warm weer tot 2 m diep doorhangen. Vissen in de buurt van hoogspanningslijnen wordt daarom afgeraden. Indien je werken doet zoals bomen aanplanten of onderhouden, maar ook dakwerken of werken met landbouwvoertuigen, neem je best (voor boomwerken verplicht) zelf contact op met Elia via 0800 95 062.

Bron: www.elia.be

Cursus insectenweek

Landbouwers die insecten willen kweken als veevoeder of extra inkomst, kunnen vanaf nu terecht bij Inagro voor een lessenspakket die alle huidige kennis en ervaring bundelt. De lessen omschrijven de rol van insecten, hoe duurzaam ze zijn en voor welke voornaamste markten ze gekweekt worden. Wie start met insectenweek moet een aantal voorschriften naleven: zich registreren, hygiënemaatregelen treffen en registers bijhouden. Soms geldt ook een vergunningsplicht. De lessen behandelen daarnaast ook wetgeving. De Youtube-video's en handleiding vind je via <https://www.inagro.be/Sectoren-themas/Insecten>

Bron: Vilt

Eerste kievit-akker in Vlaanderen

In het Oost-Vlaamse PARTRIDGE demo-gebied in Assenede werd de eerste Vlaamse 'kievit-akker' aangelegd. Deze maatregel bestaat meestal uit een braakliggend, niet bewerkt perceel aangrenzend aan een grasland of omgeven door een brede strook ingezaaid met een korte vegetatie (in het Oost-Vlaamse demogebied een mengsel van klaversoorten). De braakliggende grond dient als een open en veilig broedhabitat, de korte vegetatie of grasland errond is ideaal habitat voor de jonge kieviten om voedsel te zoeken. Na 1 juli kan er geopteerd worden om eventueel een groenbedekker in te zaaien, maar ook als de plot braak blijft liggen, geldt ze als een perfect foerageergebied voor patrijzen- en fazantenkuikens.

Bron: HWV

#Coronagevolgen – FAO en OECD verwachten landbouwcrisis

De FAO (Food and Agriculture Organization van de Verenigde Naties) en OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) brachten recent hun rapport uit over de toekomst van de wereldlandbouw, met een speciaal luik gewijd aan COVID-19. Volgens hun analyses zal de vraag naar landbouwproducten de komende 10 jaar afnemen en het aanbod stijgen. De gevolgen zullen zich uiten in gelijke of lagere prijzen voor basisproducten, sterke schommelingen in de voedselketen, sterke prijsvariëaties en inkomensverlies in de armste landen. Het rapport drukt dan ook op het belang van productieve, resistente en duurzame voedselsystemen in tijden van onzekerheid.

Bron: www.fao.org, OECD-FAO Agricultural Outlook 2020-2029

De bosteller

Auteur: Natuur en Bos

Bossen beroeren iedereen. Ze zijn belangrijk voor planten, dieren en mensen. We moeten ze koesteren en we willen er meer. Het is de ambitie van de Vlaamse Regering om 10.000 ha bijkomend bos te realiseren tegen 2030. 4000 ha daarvan tegen 2024, het einde van deze legislatuur. De overheid moedigt lokale overheden, partnerorganisaties, verenigingen en particulieren aan om mee te werken aan het realiseren van deze ambitie. Om te kunnen opvolgen hoeveel nieuw bos er in Vlaanderen bijkomt, is er de bosteller van Natuur en Bos. Op deze website kan elk nieuw aangeplant bos geregistreerd worden.

Heeft u, als private eigenaar tussen 1 oktober 2019 en vandaag een nieuw bos aangeplant of bos gecompenseerd ga dan meteen naar de website van de bosteller (<https://www.bosteller.be>) en registreer uw bos. Zo helpt u mee aan de realisatie van 10.000 ha bijkomend bos in Vlaanderen tegen 2030.

Vlaanderen
verbeelding werkt

Word NU lid van
Landelijk Vlaanderen!
WWW.LANDELIJK.
VLAANDEREN

Landelijk Vlaanderen

Thuis op het platteland

Raakt u of uw kennis ook niet wijs uit alle geldende regelgevingen?
Wilt u op de hoogte blijven van de laatste nieuwtjes?
Wilt u praktijkervaringen van andere eigenaars leren kennen?

Meer nog:

- Wil u gecontacteerd worden wanneer een nieuw project in uw omgeving van belang is voor uw eigendom?
- Heeft u advies nodig in een dossier?
- Heeft u onze kennis en ervaring nodig bij een probleem of geschil?
- Wil u beroep doen op ons netwerk om een knelpunt aan te kaarten?

Ondersteun dan vandaag nog
Landelijk Vlaanderen en u kunt
rekenen op onze steun!

Landelijk Vlaanderen

Prosper: *“Moet ge nu wat weten? Ik heb vorige maand wat bomen gekapt langs mijne vijver en nu krijg ik daarvoor een boete in de bus!
Wat moet ik nu doen?”*

Michel: *“Maar Prosper toch, zijt gij nog geen lid van Landelijk Vlaanderen? Dan had ge wel geweten dat ge als eigenaar nog niet zomaar al moogt doen wat ge wilt op uwe grond.”*

Natuurdecreet, criteria duurzaam bosbeheer, veldwetboek, codex ruimtelijke ordening, burgerlijk wetboek, pachtwetgeving, jachtdecreet, stedenbouwkundige verordeningen, ruimtelijke uitvoeringsplannen, natuurinrichtingsprojecten, landinrichtingsprojecten, ruilverkavelingen, onteigeningen, trage wegen, erfgoeddecreet, besluit cultuuroederen, schenkbelasting, erfenisbelasting, grondtaks, pachtprizen, beheerovereenkomsten, natuurbeheerplannen, stroomgebiedbeheerplannen, soortenbesluit, boscompensatie...

Hoe word ik lid?

- Het 'Zilveren lidmaatschap' bedraagt € 60 + een oppervlaktebijdrage van € 2 per ha.
- Extra hulp nodig bij u ter plaatse, kies dan voor ons 'Gouden lidmaatschap' voor € 450 + een oppervlaktebijdrage van € 2 per ha.
- Stort uw lidgeld op IBAN BE37 3350 4426 9028 met de vermelding "lidgeld + uw naam"
- Contacteer ons gerust voor meer informatie op info@landelijk.vlaanderen of 02 217 27 40.

Landelijk Vlaanderen lobbyt op Vlaams niveau voor een betere omgeving voor de private eigenaar en beheerder en strijdt voor een multifunctionele aanpak met een leefbare economische return voor de eigenaar. Wie wil meegenieten van het buitengebied is welkom, maar met respect voor ons levenswerk!

Voor meer info, neem gerust een kijkje op onze website:
www.landelijk.vlaanderen